koerd kaft - nr. 45 05-11-2008 12:40 Pagina 1

Agenda

Conferentie: 'Dersim 1937-1938: 70 jaar later'

Donderdag 13 november 2008, vanaf 15u00

Adres: Europees Parlement, Wiertzstraat -1047 Brussel

Ter gelegenheid van de 70ste verjaardag van de massamoorden in Dersim, organiseert de Vereniging voor de Heropbouw van Dersim een internationale conferentie onder het voorzitterschap van mevr. Feleknas Uca, Europees Parlementslid (EUL/NGL).

70 jaar geleden gebeurde er in Turkije een volkerenmoord die nooit tot het bewustzijn van Europa en de wereld is doorgedrongen. In het voorjaar van 1937 drongen Turkse militairen binnen in de provincie Dersim, een provincie in Oost-Turkije die bewoond wordt door alevitische Koerden. Dorpen werden platgebrand en tienduizenden burgers – mannen, vrouwen en kinderen, werden vermoord. De overlevenden werden naar West-Turkije gedeporteerd.

Verplichte inschrijving voor 12/11/08 en info bij dhr. Ahmet Dere: farasin@hotmail.com

Conferentie: Mensen- en volkerenrechten in Iran

Maandag 17 november 2008 – 13u00 – 17u30

Adres: Brussels Hoofdstedelijk Parlement, Lombardstraat 69 – 1000 Brussel

Jan Béghin, Eerste Ondervoorzitter van het Brussels Parlement, organiseert i.s.m. het Koerdisch Instituut te Brussel en de Democratische Partij van Koerdistan een conferentie over de huidige situatie van de mensen- en volkerenrechten in Iran.

Praktisch: Toegang gratis maar inschrijving verplicht: kib@skynet.be

Voor meer informatie: 02/230.34.02 of kib@skynet.be

Smaakevenement Fourchet Vedet

Zaterdag 22 november 2008 – 13u30-20u00

Adres: GC De Kriekelaar, Gallaitstraat 86 – 1030 Schaarbeek

Fourchet Vedet is een smakelijk evenement voor jong en oud. Ontdekking van anderen en hun keuken staat centraal. Laat u verleiden door de Koerdische, Roemeense of Cambodjaanse keuken en pik van elk een lekker hapje mee. U kan ook uitgebreid komen tafelen bij Comme chez moi waar een selectie van bijzondere recepten van Schaarbekenaren op de kaart staat, speciaal voor u klaargemaakt door een topchef. Of voelt u zich geroepen om uw kunnen te tonen tijdens een spannende kookwedstrijd? Kinderen kunnen intussen hun energie kwijt op de saptrapper en bouwen een reuze-peperkoekenhuis.

Informatie: 02 245 75 22 of dekriekelaar@vgc.be

Vormingen Eergerelateerd geweld

- **Donderdag 18 december 2008 – 9u30-16u00**
  Adres: Atlasgebouw, Carnotstraat 110 – 2060 Antwerpen
- **Donderdag 22 januari 2009 – 9u30-16u00**
  Adres: Guislain-Instituut, Jozef Guislainstraat 43 – 9000 Gent
- **Donderdag 29 januari 2009 – 9u30-16u00**
  Adres: Provinciehuis Leuven, Provincieplein 1 – 3010 Leuven

Eerwraak is een populair begrip in de media en in de verhalen van mensen. Jammer genoeg wordt het ook te pas en te onpas gebruikt, vaak vanuit onzuivere bedoelingen. Toch bestààt eergerelateerd geweld, en gebeurt het in ons midden, hier in Vlaanderen. Als je met allochtonen werkt dan kom je per definitie in contact met eerculturen. En waar eer een belangrijke rol speelt – wat op zich niet negatief is – heb je kans dat die eer soms ook met geweld verdedigd wordt. Eergerelateerd geweld is een specifieke vorm van familiaal geweld, waarbij het geweld door de hele familie of zelfs de hele gemeenschap kan voortgezet worden. Er verkeerd mee omgaan kan tot gevaarlijke situaties leiden. In deze vorming zullen we duiden waarover eergerelateerd geweld precies gaat, wat het is, en wie er mee te maken heeft. We moeten weten hoe we het herkennen, en weten hoe we hier best op reageren. Deze vormingen bieden een kader en een aanzet om zelf aan de slag te gaan, waarbij we gebruik maken van de kennis die in het buitenland is opgebouwd en de tools die reeds voorhanden zijn, maar waar we ook tijd nemen om bij elkaar te rade te gaan en zo uit de praktijk te leren.

Deelname: 15 euro

Inschrijving verplicht via laure.zijn@amazone.be of www.vzwzijn.be

Inlichtingen:
Koerdisch Instituut te Brussel
Bonneelsstraat 16 – 1210 Brussel
Tel.: ++32/(0)2 230 89 30 – Fax: ++32/(0)2 231 00 97 – E-mail: kib@skynet.be

Afgiftekantoor Brussel 4

België-Belgique
P.B.
1040 Brussel 4
1/4548

DE KOERDEN

TWEEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT VAN HET KOERDISCH INSTITUUT | JAARGANG 8 | N°45 | NOVEMBER-DECEMBER 2008

Fragiele wederopbouw aan de grenzen van Turkije p. 8-10

Komt er nog een oorlog tegen Iran p. 20-21

Georgische crisis laat diepe kloven na p. 22-23

Een geheel ongelijke samenleving

- E. Marescot -

Wanneer men spreekt over de Koerdische kwestie in Turkije, vergeet men vaak de deerniswekkende economische situatie in de Koerdische regio's aan te klagen. Deze situatie heeft bovendien niets te maken met een gebrek aan potentieel, een al te onvruchtbare regio of met andere problemen van natuurlijke aard. Ze wordt veroorzaakt door de totale desinteresse van de centrale overheid die, zonder twijfel onder invloed van het leger, denkt dat men onderontwikkelde regio's gemakkelijker, met geweld, kan overheersen. Turkije doet het de afgelopen jaren nochtans redelijk goed op economisch vlak. Het is dan ook erg pijnlijk om de enorme verschillen in ontwikkeling tussen de westelijke en centrale regio's van Turkije en het Koerdische zuidoosten en oosten van Turkije te moeten vaststellen. Het is interessant om even stil te staan bij de omvang van het probleem.

In het westen van het land zijn de inkomsten en de verwachtingen van de middenklasse al bijna vergelijkbaar met het Europese gemiddelde. Toch is er nog altijd een hoog armoedepercentage, vergelijkbaar met een onderontwikkeld land, van 18%. De inkomstenverdeling is tijdens de jaren '90 verslechterd door de hollende inflatie in Turkije. En de armoede is ondanks de snelle economische groei van de afgelopen jaren nog altijd alomtegenwoordig daar er geen enkele efficiënte maatregel werd genomen om de armoede tegen te gaan.

Deze armoede neemt diverse vormen aan. Officieel is eenderde van de Turkse werkende klasse tewerkgesteld in de landbouw. In feite gaat het hier over een onderbezetting van de economie daar deze economische sector maar 10.3% van het BNP vertegenwoordigt. In de zogenaamde landbouwregio's leeft meer dan 35% van de bevolking onder de armoededrempel. In de sloppenwijken van de grote steden slagen de meeste families er niet in, zelfs niet wanneer zij allerlei kleine jobs cumuleren, om de eindjes aan elkaar te knopen.

Het percentage vrouwen dat deel uitmaakt van de actieve bevolking bedraagt slechts 17% in de verstedelijkte gebieden. Bovendien hebben 67% van hen geen enkele sociale dekking. Onderzoek bevestigt dat de armen niet meeprofiteren van het neoliberale beleid. Het minimuminkomen is bovendien erg laag en bedraagt slechts 272 euro per maand (of 481 nieuwe Turkse lire).
De situatie van de Koerdische regio, of het oosten en zuidoosten van Turkije, is nog zorgwekkender. Het zijn duidelijk de meest misdeelde regio's van het land. Ten gevolge van het gewapend conflict in de jaren '90 tussen de Arbeiderspartij van Koerdistan (PKK) en het leger, werden duizenden families gedwongen om hun dorpen, vee en velden te verlaten. De ontheemden die opeengepakt zitten in de sloppenwijken van de grote steden hebben maar een beperkt scholingsniveau en kunnen maar overleven dankzij occasionele werkjes. "Onderzoek toont aan dat de economische groei in deze regio niet enkel geen positieve gevolgen heeft gehad maar ook dat de situatie voortdurend verergerd. Men kan geen enkele verbetering vaststellen op het vlak van werkgelegenheid of economische ontwikkeling", bevestigt dhr. Serif Cama, secretaris van de vereniging Sarmasik die strijdt tegen de armoede in Diyarbakir. Volgens hem bedraagt het gemiddelde maandinkomen per gezin slechts 154 euro en het zijn kroostrijke gezinnen met een gemiddelde van zes à zeven kinderen per gezin. In 2002 bedroeg volgens de officiële statistieken het gemiddeld BBP in de Koerdische regio's nauwelijks 10% van het BBP in het westen van Turkije. De regeringspartij AKP heeft zijn electoraal succes in deze regio's te danken aan de inspanningen die zij hebben geleverd om de vicieuze cirkel van de sociale ongelijkheden te doen stoppen. Bepaalde programma's die gebaseerd zijn op de notie van het sociaal recht zijn echter aan het verdwijnen. Tienduizenden kinderen (vooral meisjes) behalen hun middelbaar diploma nooit. Het schoolsysteem is bovendien van heel slechte kwaliteit, wat onlangs in een rapport van het Ontwikkelingsprogramma van de Verenigde Naties (UNDP) over de jeugd in Turkije werd bevestigd. Van de jongeren tussen 15 en 24 jaar zou maar liefst 40% werkloos zijn. Zij zijn niet actief op de arbeidsmarkt en gaan evenmin naar school.
Alhoewel Turkije zich bevindt in het lijstje van de twintig sterkste wereldeconomieën, heeft Turkije nog een lange weg af te leggen wat menselijke ontwikkeling betreft. Zij bevindt zich slechts op de 84ste plaats op de lijst van de UNDP. Het wordt dus hoog tijd dat Ankara zich zorgen gaat maken over de economische situatie van de Koerden indien zij werkelijk wil toetreden tot de Europese Unie. De Unie zal immers geen zin hebben om als enige sociale hulp te gaan verlenen aan een bevolking die volledig verarmd en vergeten is terwijl de Turkse regering geen inspanningen levert. Het is nu dat Turkije als kandidaat-lidstaat hoogdringend werk moet maken van de sociale gelijkheid voor zijn eigen bevolking, welke identiteit zij ook hebben!

Turkije. De lange mars naar erkenning van de Koerden

Tekst en foto's
- Jean-François Pollet -

De Koerden, die lange tijd in de greep waren van de oorlog tussen de strijders van de PKK (Arbeiderspartij van Koerdistan) en het Turkse leger, hebben vandaag een beginnende erkenning van hun identiteit. Deze erkenning werd meestal verkregen door verkozenen of door een civil society die het aantal initiatieven vermenigvuldigde.

Ex-burgemeester Abdullah Demirbas

« Een dame vroeg me onlangs om een probleem met het vuilnis in haar straat te regelen. Zij wilde niet geloven dat ik al een jaar geen burgemeester meer was. » In zijn klein kantoor, dat zich bevindt in een historisch gebouw van Diyarbakir, fulmineert Abdullah Demirbas uit onmacht: "Ik zet mijn activiteiten verder als vrijwilliger." Met zijn stem van een voormalig onderwijzer somt hij de gebeurtenissen op die voorafgingen aan zijn afzetting. "Ik heb een boek voor kinderen en een historisch boek over de stad in het Koerdisch uitgegeven. Ik heb ook een toeristische brochure in zes talen gepubliceerd. Tijdens de huwelijken sprak ik mijn gelukwensen uit in het Turks en in het Koerdisch. Ik wilde een tolk ter beschikking stellen aan mijn burgers. Dat is toch het minste, een burgemeester moet zijn bevolking diensten bewijzen. Hier spreekt 70% van de families Koerdisch. Ik heb er daarentegen altijd voor gezorgd dat de officiële aktes en correspondentie van de gemeente in het Turks werd opgesteld. Ik heb de wet niet geschonden."

De Raad van State besliste er echter anders over. In mei 2007 vond het hoogste administratief hof dat het gebruik van een andere taal dan het Turks in strijd was met artikel 3 van de grondwet en stelde de initiatieven van de gemeente gelijk met een slecht gebruik van overheidsmiddelen. Bijgevolg werd Demirbas uit zijn functie ontzet en werd zijn gemeenteraad ontbonden. Vandaag heeft de burgemeester alleen al een twintigtal juridische procedures tegen hem lopen die hem mogelijk tot 60 jaar gevangenisstraf kunnen veroordelen. In augustus jl. heeft Abdullah Demirbas, in deze laatste en delicate strijd, de steun gekregen van de Raad van Europa die een onderzoekscommissie voor zijn zaak heeft gestuurd.

Noodtoestand

De juridische problemen van Abdullah Demirbas zijn symbolisch voor hetgeen 15 miljoen Koerden in Turkije meemaken. Zij doen alle moeite van de wereld om zich te manifesteren ten aanzien van een gecentraliseerde staat die gestes van goede wil en brutaliteiten afwisselt om de mensen in het gareel te houden.

De Koerden bevinden zich voornamelijk in het oosten van het land, rond Diyarbakir, hun zelfverklaarde politieke hoofdstad. Alhoewel zij ongeveer 20% van de Turkse bevolking vormen, was hun taal tot 1991 verboden in openbare plaatsen. Vandaag zijn Koerdische namen nog steeds verboden indien zij letters bevatten die niet gekend zijn in het Turks, zoals daar zijn de î, q, x en w. Deze culturele en vooral sociale en economische marginalisering provoceren sporadische opstanden, waarvan de laatste, begonnen in 1984 door de guerrilla van de PKK, de regio gedurende meer dan 10 jaar in vuur zette. "Het waren hele harde jaren", herinnert Altan zich die getuigt onder een valse naam. "Het leger heeft 4000 grensdorpen in brand gestoken om de PKK van haar basis af te snijden. Hierdoor sloegen tweeduizend mensen op de vlucht. Over heel de regio gold de noodtoestand met overal politieagenten in burger. Op straat keken de

militairen je, uit pure provocatie, ostentatief in de ogen. Het minste voorval werd aangegrepen om je naar de gevangenis te leiden".

De arrestatie van Abdullah Öcalan, het hoofd van de PKK, in 1999 in Kenia en zijn opsluiting op het gevangeniseiland Imrali, op Turks territorium, betekende het begin van een periode van rust. Vanuit de bergen verklaarde de PKK niet langer de onafhankelijkheid te eisen terwijl Ankara zijn militaire greep op de regio verslapte. "De doodstraf werd tevens afgeschaft en er werd niet meer gefolterd. Deze hervormingen kaderden in de Turkse toetredingsonderhandelingen met de Europese Unie. Maar een voorlopige hechtenis kan nog verlengd worden tot vier dagen, zonder drinken noch eten noch slapen, waarbij politieagenten met hun pistool op je slaap het uitschreeuwen dat je niets waard bent." Met zijn eeuwige glimlach probeert Altan met veel moeite zijn grote nervositeit te verbergen. Deze ervaring heeft hij zelf aan den lijve ondervonden. Op de dag dat het commissariaat van zijn dorp door de PKK werd gebombardeerd, heeft de politie hem aangehouden waarna hij vier dagen zou verdwijnen. "De mensen trekken de bergen in maar dat is niet om te picknicken, zegt hij opgewonden (de uitdrukking "de mensen van de bergen" wijst op de guerrillero's van de PKK). Mijn neef is daarboven. Indien hij sterft, zal ik hem gaan vervangen. Wat zou ik anders doen? Ik word overal waar ik ga geïdentificeerd. Mijn nummerplaat draagt de nummer 21 van de regio. Indien ik mij verwijder, word ik bij de eerste wegblokkade aangehouden en wordt mijn auto diezelfde nacht nog vernield. En hier mag ik zelfs niet mijn eigen taal gebruiken. Ik geef Franse les. In de klas merken mijn leerlingen op dat wij Frans mogen spreken maar niet onze eigen moedertaal. Wat kan je daarop antwoorden?"

Scholen en televisie

"Diyarbakir is een stad die valselijk rustig lijkt", herhaalt men hier voortdurend. Ondanks het verkapt geweld, is het een rustige periode. Het leger is minder zichtbaar, tenminste in de stad. Het Koerdisch mag ondanks alles toch onderwezen worden in privé-scholen en de nationale televisie zendt twee uur per week in het Koerdisch uit. Deze scholen zijn weliswaar betalend en onderworpen aan arbitraire administratieve pesterijen. En de tv-uitzendingen, waarvan de inhoud sterk wordt gecontroleerd, worden uitgezonden om zeven uur 's morgens. Toch betekenen deze gestes kleine stapjes naar een culturele erkenning.

Een Koerdisch cultureel centrum, wat twintig jaar geleden ondenkbaar was, is nu als een haven van vrede. Het is gelegen in een elegant historisch pand in de oude bazaar. Deze gezellige ruimte biedt een ontmoetingsplaats, dans- en muziekcursussen aan en heeft een winkel met Koerdische CD's. In de patio bevinden zich Nurullah en Bayram, de twee initiatiefnemers van het centrum. Men zou hen bijna benijden indien men niet wist dat zij respectievelijk 10 en 25 jaar van hun leven hebben doorgebracht in de cel. "Wij zien vooruitgang", erkent Nurullah. "Maar wij betalen er de prijs voor. Wanneer wij 's avonds een concert organiseren, komt het voor dat de politie aan de muzikanten komt zeggen wat zij wel en niet mogen spelen." De geschiedenis van dit centrum is even getormenteerd als die van hun oprichters. Op het hoogtepunt van het geweld, in 1991, werd het centrum geopend. Na een jaar werd het, op bevel van de politie, al gesloten. Zijn heropening in 1995 heeft maar twee maanden geduurd. De laatste poging in 2003 was de goede. "Totnogtoe zijn onze deuren open gebleven. Zelfs wanneer de politie soms passeert om te zien wat wij doen. We worden er voortdurend aan herinnerd dat onze cultuur in de schaduw moet leven."

Erkend, maar verboden

Uit de schaduw treden. Dat is voor Sezgin Tanrikulu, voorzitter van de balie van Diyarbakir, erg belangrijk. In februari jongstleden, is hij de Turkse premier, Recep Tayyip Erdogan, gaan opzoeken. De Eerste minister kwam terug uit Duitsland waar hij zijn beklag had gedaan bij de Duitse kanselier over de verplichting van de Turken in Duitsland om zich te assimileren aan de Duitse bevolking. De voorzitter heeft hem eraan herinnerd dat de Koerden juist dezelfde situatie meemaken in Turkije. "Onze taal begint erkend te worden maar ze blijft verboden. Wij leven in onduidelijkheid. Zeker de laatste drie jaar met de herneming van activiteiten van de PKK die onze relaties met Ankara gespannen maakt. De pers heeft een zeer zwaar emotioneel klimaat geschapen tijdens de gevechten van februari dit jaar. Een klimaat dat de Koerden ertoe dwingt om de rancune van het gehele land te trotseren. Dat verklaart dat het leger tijdens het laatste Newrozfeest (1) vier burgers heeft gedood. En dat een politieagent opzettelijk de arm van een kind brak voor de tv-camera's (2). In Ankara worden onze 20 pro-Koerdische afgevaardigden door de ganse politieke klasse beschouwd als pestlijders. Indien dat blijft duren, zullen wij opnieuw een clash meemaken tussen Koerden en Turken."

(1) Newroz, het nieuwjaar dat de komst van de lente op 21 maart viert, wordt als een nationaal Koerdisch feest beschouwd. De viering ervan bracht dit jaar tussen de 700 000 en 1 000 000 mensen in het Zuidoosten op de been.
(2) Op 22 februari jongstleden staken 10 000 mannen van het Turkse leger de grens over naar Irak om er de basissen van de PKK te ontmantelen. Deze operatie, de eerste van die orde in 11 jaar, heeft een week geduurd en heeft volgens Ankara het leven gekost aan 27 Turkse soldaten en aan 240 Koerdische guerrillero's.

De nieuwe stad aan de buitenkant van de ommuring

Neo-islamisten tegen pro-Koerden

Terwijl het leger en de guerrillero's in de bergen een open oorlog voeren, speelt er zich een andere, meer verborgen strijd af in de stembussen. Hier in het oosten zijn de kiezers verdeeld tussen de (pro-Koerdische) Partij voor een Democratische Samenleving (DTP) en de islamitische Partij voor Rechtvaardigheid en Ontwikkeling (AKP), die momenteel aan de macht is in Ankara. De AKP, die zijn welwillende gestes naar de Koerden toe vermenigvuldigt, probeert zich op een duurzame manier in te planten in het Oosten. Een perspectief dat de DTP nachtmerries bezorgt. "Volgend jaar in maart gaan we naar de stembus," zucht Nejdet Atalay, regionaal verantwoordelijke van de partij. "Wij kregen vorige keer 52% van de stemmen. Maar de AKP ligt niet ver achter. Indien zij Diyarbakir binnenhalen, zou dat voor hen een nationale overwinning betekenen. Zij zou zich dan kunnen voordoen als de partij die de Koerdische kwestie heeft opgelost. Bijgevolg zullen alle manoeuvres toegelaten zijn. Onze parlementsleden worden lastiggevallen, soms gevangengenomen, onze burgemeesters worden uit hun functie ontzet. Ikzelf wordt bedreigd met 64 jaar gevangenisstraf."

Alhoewel ze vast zitten in het kruisvuur tussen de militairen en de politici, heeft de DTP verkozenen weten binnen te halen. Ze kan echter weinig resultaten boeken. "De gemeentebesturen hebben geen budget. Zij moeten alles aan Ankara vragen", fulmineert Nejdet Atalay. "Eén van onze burgemeesters had hulp ten belope van 2000 euro gevraagd voor de oprichting van een kindercrèche. Geweigerd. De AKP-burgemeester van Urfa (in het westen van Koerdisch Turkije) had dezelfde vraag ingediend. Aanvaard. Hoe wilt u dat onze burgemeesters werken?" Een deel van de problemen van de DTP komt door zijn imago als uithangbord van de PKK. "Wij erkennen de filosofie van hun strijd, geeft Nejdet Atalay toe. Maar niet hun manier van werken. Wij eisen de onafhankelijkheid niet op maar een erkenning van onze taal en van de multiculturaliteit van Turkije."

Ironie van het lot: terwijl de AKP en de DTP elkaar in het oosten kapotmaken, startte het Grondwettelijk Hof tegen beide partijen een verbodsprocedure. Eind juli werd de AKP dan toch niet verboden en kwamen zij ervan af met een zware boete. De uitspraak in de rechtszaak tegen DTP is nog niet bekend.

Abdullah Demirbas, de voormalige leraar, is in de politiek gestapt onder het motto: "De aarde is een rozenveld. En zijn charme ligt in de veelvuldigheid van kleuren." Zijn afzetting zou wel eens een periode van achteruitgang kunnen inluiden die tot ver buiten zijn gemeente reikt.

De herinneringen aan het syndroom van Sèvres

In 1920 tekent de sultan van het Ottomaanse Rijk, onder dwang van de Britse troepen die zijn paleis van Istanbul belegeren, het Verdrag van Sèvres. Dit verdrag, dat nooit door het Turkse parlement in Ankara werd geratificeerd, deed het rijk uiteenvallen; de Arabische delen werden verdeeld onder de Geallieerde grootmachten, een deel van de Anatolische kusten moesten ze afstaan aan Griekenland en er werd in het verdrag in de oprichting van een onafhankelijk Armenië en Koerdistan voorzien.
De verontwaardiging die dit project opwekte, zou de rest van Turkije aanzetten om in opstand te komen. Men schaart zich achter het vaandel van de onstuimige Kemal Atatürk, die zijn laatste strijdkrachten inzet in een meedogenloze oorlog tegen Griekenland en Bulgarije wiens legers Ankara bedreigen. Drie jaar later, na de overwinning te hebben behaald, tekent Turkije het Verdrag van Lausanne dat zijn huidige grenzen vastlegt. De oprichting van de Turkse Republiek gaat gepaard met een heuse volksverhuizing. Honderden duizenden moslims uit Griekenland en Bulgarije installeren zich in Turkije terwijl honderden duizenden christenen verzocht worden om de kusten van Anatolië in te ruilen voor Griekenland. Met het vertrek van de christenen, verliest Turkije echter tevens heel zijn stedelijke middenklasse. Hierdoor zou Turkije een groeivertraging kennen van meerdere tientallen jaren.
De combinatie van de ineenstorting van het Rijk, het Verdrag van Sèvres en de oorlog van 1920 heeft het leven gegeven aan een getraumatiseerd Turkije die zijn heil heeft gevonden in de rigide bewering *"één staat, één land, één taal".* Kemal Atatürk voerde tevens op het westen geïnspireerde diepgaande hervormingen door. Hiermee wilde hij de fundamenten van de jonge natie vervolledigen. Men nam van het Westen het Latijnse alfabet over, de scheiding tussen kerk (moskee) en staat en de kleding.
Bijna één eeuw later, blijft het syndroom van Sèvres nog altijd nazinderen in deze resoluut gecentraliseerde staat waar men erg gehecht is aan zijn territoriale integriteit. Men hecht hieraan zoveel belang dat men de mensenrechten ondergeschikt maakt aan de raison d'Etat en dat men de realiteit van zijn multiculturalisme ontkent…terwijl maar liefst 46 minderheden worden geteld in het gehele land.
Zo komt het dat in de strafwet nog steeds het controversiële artikel 301 staat die elke belediging van de Turkse identiteit bestraft met een maximumstraf van 3 jaar. Dit artikel geeft elk jaar aanleiding tot zo'n 400 rechtzaken die worden aangespannen door gespecialiseerde advocatenbureaus. Deze procedures leiden meestal tot niets. Zelden worden boetes of voorwaardelijke gevangenisstraffen gegeven. Onder druk van de Europese Unie en mensenrechtenactivisten, werd het artikel 301 in mei gewijzigd. Tot woede van de mensenrechtenactivisten die de schrapping van het artikel eisten. Sindsdien wordt de 'belediging van de Turkse identiteit' vervangen door 'de belediging van het Turkse volk' en werd de maximumgevangenisstraf gereduceerd tot 2 jaar.

De Koerden, grenswachters tegen hun wil in

Aan de rand van het Midden-Oosten, komen de Turkse, Arabische en Perzische wereld samen op een uitgestrekt gebergte dat zo groot is als de helft van Frankrijk en bewoond wordt door zo'n 30 miljoen mensen. Deze bergbewoners spreken geen enkele taal van hun drie machtige buren maar het Koerdisch, een taal met Indo-Iraanse wortels die verwant is aan het Farsi (Perzisch). De helft van de Koerden leven in Turkije. Er zouden zo'n 7 à 8 miljoen zijn in Iran, 5 miljoen in Irak en 1.5 miljoen in Syrië. Ook Azerbeidjaan kent een grote Koerdische gemeenschap.
De Koerden zijn onderling verdeeld door de talrijke clans, verschillende dialecten en soms ook door de religie al zijn de meeste Koerden soennitisch. De Koerden hebben nooit een politieke eenheid gehad. De meerderheid van de Koerden leefde tot de vorige eeuw in het enorme Ottomaanse Rijk, dat erg open was voor de verschillende culturen binnen het Rijk.
Tijdens het uiteenvallen van het Rijk, kwam de oprichting van een onafhankelijk Koerdistan voor de eerste keer ter sprake in het Verdrag van Sèvres. Dit Verdrag, uitgedacht door de Britten, zou nooit bewaarheid worden en de Koerdische bergen zullen drie jaar later verdeeld worden tussen Turkije, Irak en Syrië. Een onafhankelijk Koerdistan zal kort het daglicht zien in Iran, in 1946, waarna het door Teheran verpletterd zal worden. In 1988 wordt een opstand van de Koerden in Irak door Saddam Hoessein vergolden met chemische bombardementen, aan wie de bedenker van de operatie, Ali Hassan al-Majid, zijn bijnaam *Chemical Ali* te danken heeft. Een tweede opstand van de Koerden in Irak zou leiden tot een zekere autonomie in 1991, die in 2003 onder het presidentschap van Massoud Barzani volledig geformaliseerd zou worden. Dit is de enige duurzame ervaring. En dat zou wel eens de enige kunnen blijven aangezien in Turkije noch de PKK noch de DTP de onafhankelijkheid opeisen.

Vertaling: Lieve Driesen

Met de steun van de Koning Boudewijnstichting en de Nationale Loterij

Imagine demain le monde, nummer 68, juli-augustus 2008
Zie: www.imagine-magazine.com

Fragiele wederopbouw aan de grenzen van Turkije

Tekst en foto's
- Jean-François Pollet -

De constructie van grote dammen op de Tigris en de Eufraat, evenals de economische boom in Iraaks Koerdistan hebben een ware heropleving van de economie in het zuidwesten van Turkije met zich meegebracht. Het zijn echter vooral de steden die van deze nieuwe voorspoed genieten. Het leven op het platteland wordt nog steeds gekenmerkt door onzekerheid en willekeur.

Plotseling horen we een immens getier. De trein komt aan in het station. De kleine menigte boeren, gekleed op hun paasbest in hun grijzen vesten en de vrouwen met hun veelkleurige sluiers, pakken snel hun zakken en kinderen bijeen. Het moment is erg plechtig. Er wordt geen woord teveel gezegd. In hun zakken dragen de families bijna al hun bezittingen mee: kleren, dekens, keukenbenodigdheden. De reis die zij op deze lentemorgen ondernemen vanuit het station van Diyarbakir, zal lang en pijnlijk worden. Het zal vijf à zes maanden duren, het hele landbouwseizoen. Ze gaan werken in het westen van het land waar men handen tekort heeft.

Mohammed is klaar om te vertrekken naar het westen. Hij verlaat voor zes maanden zijn dorp aan de Syrische grens

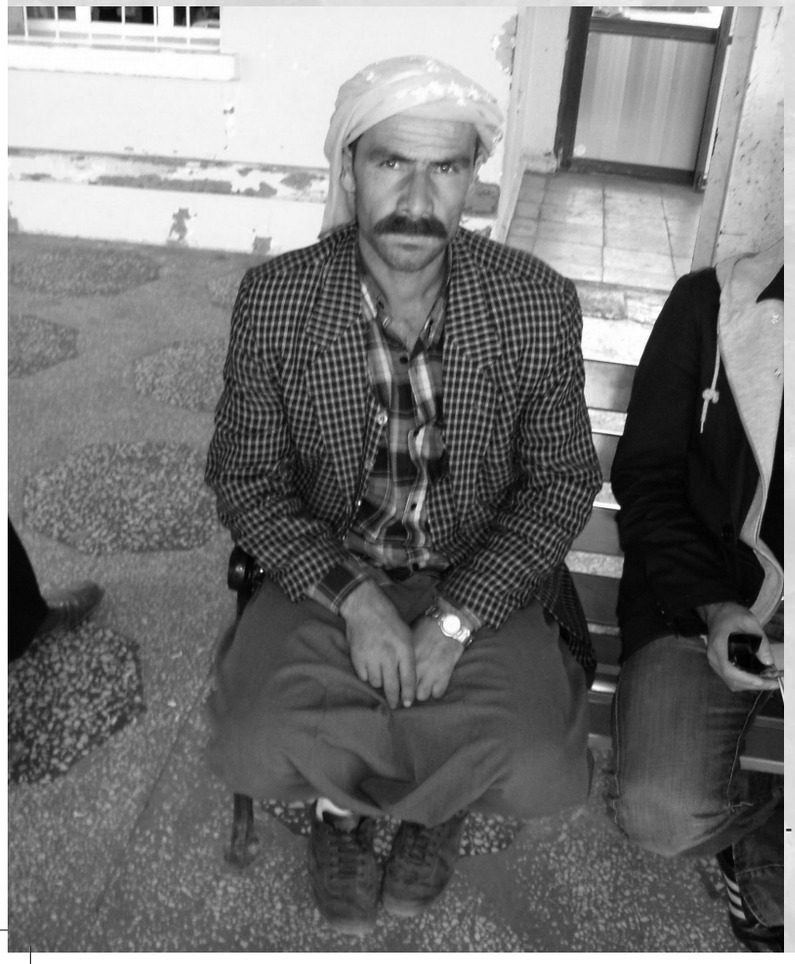

Mohammed, in zijn traditionele brede broek, is met zijn vrouw en vijf kinderen op reis. "Wij gaan naar Kirikkale (nabij Ankara nvdr.) om daar te werken in de bietenvelden. Daarna zullen wij de bonen doen en al het mogelijke andere. Zo ontsnappen wij aan de honger". Mohammed zal, evenals zijn vrouw en zijn kinderen, 12 uur per dag werken, elke dag behalve één zondag in de maand, voor een halve euro per uur. "Wij zullen in een tent leven om de kosten te beperken, maar door de marge voor de wervers en de verplaatsingen zullen wij uiteindelijk maar net genoeg overhouden om de rest van het jaar door te komen. Want in het dorp is er geen werk." Ongeletterd en Koerdisch, zal Mohammed in het westen geen enkele instructie begrijpen. "Men heeft niet veel uitleg nodig om te schoffelen", haalt hij gelaten zijn schouders op. "Het is werk voor een muilpaard". Door het harde werk in de zon, zonder te drinken of te zitten, lijkt Mohammed op zijn 35 wel tien jaar ouder.

Zo'n 200 000 seizoensarbeiders verlaten elk jaar de Koerdische bergen om te gaan werken in het westen. Al zijn het toekomstige paria's in het westen, ook hier zijn ze dat een beetje. Ze hebben hier noch land om te bewerken, noch een prestigieuze familienaam die van zich doet spreken op het Koerdische platteland, dat nog erg verbonden is gebleven met hun clanstructuren. De lijdensweg van de seizoensarbeiders komt echter niet ten goede aan hun kinderen en

200 000 seizoensarbeiders trekken elk jaar naar het westen waar er handen te kort zijn.

representeert zo een gedeelte van het slechte geweten van een onderontwikkelde regio.

Logistieke basis van Iraaks Koerdistan

Diyarbakir is met zijn 1.5 miljoen inwoners de politieke hoofdstad van de Koerden van Turkije. Het is niet meer de droevige stad die verlamd wordt door de avondklok en overstelpt wordt door de boeren die hun dorpen zijn ontvlucht die werden platgebrand of onder water zijn gelopen door de dammen die werden gebouwd op de Tigris en de Eufraat.
De vrede is wedergekeerd. De zes kilometer basalten omwalling, die de oude stad omringt, werd gerestaureerd en er werden parken en grasvelden aangelegd waar de families kunnen komen genieten. De winkels van de oude bazaar zijn uitgebreid over de hele lengte van de elegante Gazistraat, helemaal heraangelegd met Europese fondsen. Buiten de omwalling is een nieuwe stad ontstaan met zijn woontorens omringd door fonkelende commerciële centra.
"De regio heeft een potentieel dat nu pas wordt ontdekt", prijst Mehmed Kaya, de lokale vertegenwoordiger van de Kamer van Koophandel. "Een vierde van het rivierwater van Turkije komt van hier. De nieuwe dammen nemen er een deel van en irrigeren meer dan een miljoen hectare grond (zie kader). De landbouw verandert, de industrie volgt met de inplanting van fabrieken die de landbouw- en voedselindustrie verandert. De regio was belangrijk ten tijde van het Ottomaanse Rijk. Met de komst van de Republiek heeft ze aan belang ingeboet. Vandaag worden de activiteiten hernomen. Zeker sinds we de logistieke basis voor voorzieningen van Iraaks Koerdistan zijn geworden".

Stormloop richting grens

Irak. De naam ligt op iedereen zijn lippen. Niet heel Irak, maar het Koerdische autonome, stabiele en voorspoedige gedeelte waarvan de bevoorrading bijna volledig verloopt via Turkije, wat in de regio een intense bedrijvigheid met zich meebrengt.
Irfan Türk, een Koerd ondanks zijn familienaam, is het perfect voorbeeld van deze zakenmannen die zich hebben verrijkt met de komst van Iraaks Koerdistan. Aan het hoofd van een fabriek voor marmerbehandeling, heeft hij zijn zaken de afgelopen zeven jaar zien exploderen. "Ik ben in 2000 gestart met acht werknemers", jubelt hij. "Vandaag heb ik er 200". De regering heeft hem een terrein gegeven in een industriezone nabij Diyarbakir en geeft hem een korting van 50% op zijn elektriciteitsfactuur. "Wij voeren miljoen kubieke meter marmer per jaar uit naar vijftien verschillende landen. Maar onze belangrijkste klant blijft Irak. Het is een zeer aparte business, want er is geen enkel banksysteem aan de andere kant, alles verloopt in cashgeld. En om alles nog eens te compliceren, sluit het leger regelmatig de grens af zonder te verwittigen."
Turkije onderhoudt schizofrene betrekkingen met Iraaks Koerdistan. Deze regio, die al sinds 1991 bijna

Het dorpje Hasankeyf.
Deze historische site wordt bedreigd door de Ilisu-dam

autonoom is, verkreeg bij de val van Saddam Hussein in 2003 een formele autonomie. Zij beschikt momenteel over een eigen leger, een eigen parlement en een eigen regering. De regio bloeit dankzij de petroleuminkomsten. Daarnaast is de regio uitzonderlijk kalm in vergelijking met de rest van Irak. De stabiliteit van Koerdistan heeft een economische boom veroorzaakt die voor een groot deel gebaseerd is op het dynamisme van de talrijke Turkse ondernemingen die zich in de regio hebben geïnstalleerd, waaronder de firma Oyak, een holding die in handen is van… het pensioenfonds van de Turkse strijdkrachten!
Terwijl de ondernemers een winstgevende handeltje hebben opgezet in Koerdistan, ziet Ankara niet graag dat deze autonome regio bloeit. Ze vrezen dat dit de Koerden in Turkije op ideeën zou kunnen brengen. Des te meer daar de drie à vijfduizend guerrillero's van de PKK zich in diezelfde bergen in het noorden van Irak verschansen. Het leger speelt met de grenzen die zij opent en sluit naar eigen welbelieven. Hiermee wil men duidelijk laten weten wie er de baas is. "Het valt voor dat mijn vrachtwagens voor een levering voor drie dagen vertrekken", zegt Irfan Türk, "en dat zij een maandlang geblokkeerd zijn in Irak. Bijgevolg lopen de transportkosten enorm op. Maar zelfs in die omstandigheden blijft de handel interessant".

Het verlaten platteland

"Het oosten is in ontwikkeling", geeft Ali Akenci, directeur van de afdeling van Diyarbakir van de Turkse Vereniging voor de Mensenrechten toe, "maar de discriminatie blijft bestaan. Een Koerd ontvangt nog altijd een lager salaris dan een Turkstalige. Terwijl onze steden nu een relatieve heropleving kennen, blijft het platteland erg arm met tweederde van de bevolking die op de grens van de armoededrempel leeft". In de bergen staan de militairen nog erg sterk; zij houden de bevolking onder controle met blokkades en verboden zones, die de activiteiten lam leggen. Het leger houdt de heropbouw van 4000 dorpen, die in de jaren '90 verwoest werden, tegen. "De dorpelingen keren er overdag naar terug om hun gronden te bewerken", zegt Ali Akenci, "maar 's nachts moeten zij terugkeren naar de stad, wat hun taak nog compliceert. Onze regio blijft bovendien overwegend ruraal. Wat de stuwdammen op de Tigris en de Eufraat betreft, is het veelzeggend dat de elektriciteit die wordt opgewekt naar de zones in het Westen vertrekken. Hier is er immers weinig industrie".
Ondanks de vooruitgang is Turkije er niet in geslaagd om de kloof tussen het oosten en het westen van het land te dichten. Wanneer in de regio rond Istanbul het gemiddeld inkomen bijna hetzelfde is als het Europese gemiddelde, bedraagt die in het oosten slechts 500 dollar per inwoner en per jaar.

Het 'Grote Anatolische project'

Het Grote Anatolische Project (GAP), begonnen in 1976, voorziet in de bouw van 22 stuwdammen op de Tigris en de Eufraat, waarvan 19 gekoppeld worden aan waterkrachtcentrales. Deze gigantische bouwwerf, die schadelijke gevolgen heeft voor milieu, zou de irrigatie van bijna 2 miljoen hectare moeten mogelijk maken en 27 miljard kw/uur moeten produceren (of éénderde van de consumptie van België). Vandaag zijn 18 van de 22 dammen al gebouwd. Enkele projecten die zwaar onder vuur lagen, zoals het stuwmeer van de Ilisu-dam dat de site van Hasankeyf, een historisch juweeltje aan de oevers van de Tigris, onder water zou zetten, werden inmiddels opgeschort.
Het belangrijkste project is de Atatürk-dam waarvan het stuwmeer op de lijst van de tien belangrijkste ter wereld prijkt.
In totaal moesten reeds 300 000 boeren en hun families door het GAP verhuizen. Alhoewel ze allemaal een schadeloosstelling ontvingen, geraakten zij met de premie, eenmaal die op was, niet uit de armoede. Dit project in het zuidoosten probeert nu investeerders aan te trekken. Deze twijfelen echter om zich in een dergelijke avontuur te storten omwille van de gereputeerde instabiliteit in de regio. Het economisch project is tevens erg politiek daar dit unieke megaproject de bedoeling had om deze regio, die totnogtoe erg marginaal is gebleven, te ontwikkelen.
De bouwwerf heeft de betrekkingen tussen Turkije en zijn Irakese en Syrische buren lange tijd verziekt. Beide landen zijn immers van deze twee rivieren afhankelijk voor een vitale bevoorrading en zij vrezen, niet geheel onterecht, deze te verliezen.

Vertaling: Lieve Driesen

Bron
Imagine demain le monde, nummer 68, juli-augustus 2008
Zie: www.imagine-magazine.com

Nog steeds geldt: De beste Koerd is een dode Koerd

- Wladimir van Wilgenburg -

De Koerdische oud-burgemeester Abdullah Demirbas zet zich al jaren in voor de culturele rechten van Koerden. Als burgemeester maakte hij zich hard voor een meertalig beleid in de deelgemeente Sur in Amed. Dit werd hem niet in dank afgenomen. Zijn gemeentebestuur werd ontbonden en Demirbas werd uit zijn functie gezet. Het gebruik van inheemse niet-Turkse talen ligt nog steeds gevoelig in Turkije. Vandaag de dag is hij nog steeds bezig met de Koerdische Partij voor een Democratische Samenleving (DTP) en doet hij lobbywerk voor de Koerdische cultuur. Daarom was hij ook weer in Brussel te vinden op de conferentie 'Toetredingsproces EU-Turkije: een stand van zaken'. Tot zijn grote vreugde ontving hij daar van een aantal Belgische parlementsleden een prijs voor zijn inzet voor de vrede. De politicus is zeer kritisch over de centrumrechtse regeringspartij van premier Erdogan. Volgens Demirbas heeft de Turkse staat nog steeds als doel om de Koerdische identiteit te vernietigen. Dit maakt hij meerdere malen duidelijk in dit interview.

Bart Staes (L) overhandigt Vredesprijs aan Abdullah Demirbas (R)

Het Fries is een erkende taal binnen Nederland. Ook binnen het Europese Handvest van Minderheidstalen. In Turkije hebben blijkbaar zelfs niet-inheemse talen op sommige gebieden meer rechten dan het Koerdisch. Moet Turkije het EU-handvest voor minderheidstalen tekenen?

"Om een oplossing van de Koerdische kwestie te versnellen, zal dat enorm veel helpen. Als de Turkse staat in de grondwet de Koerdische identiteit, taal en kwestie erkent, en ook andere etnische identiteiten in Turkije, dan zal dat heel veel verschillen. Dat zou een grote stap voor Turkije zijn. De oorlog die al 25 jaar bezig is, heeft heel veel schade aangericht. De erkenning en ondertekening van zo'n verdrag zal tot een versnelling van deze problemen leiden.

Het zal niet evident zijn om de Turkse staat te overtuigen het EU-handvest te ondertekenen. Het is immers erg moeilijk voor de Turkse staat om dit te aanvaarden. Al 85 jaar zegt de Turkse staat "we hebben één identiteit, één geschiedenis en één taal en dat is het Turks". Terwijl er Armeens, Lazisch, Suryani, Tjerkessisch en Georgisch gesproken wordt. Wanneer de identiteit van de minderheden erkend zal worden, zal dit het democratiseringsproces versnellen en het mogelijk maken om een ware democratie te creëren in Turkije."

Heeft het Koerdisch nu, gezien de ontwikkelingen in Irak en de vooruitgang in Turkije op vlak van de erkenning van de Koerden, meer kans op overleven dan vroeger?

"Indien we die hoop niet kunnen koesteren, gebeurt er niets meer. We hebben veel vertrouwen in de toekomst. Toen ik in de jaren tachtig student was in Diyarbakir waren alle Koerdische kranten, bandjes en cd's verboden. In 1984 zijn we begonnen met een opstand tegen de onderdrukking van de staat. Daarom

hebben we nu wel Koerdische kranten, schrijvers, journalisten, etc. Dit is waar geworden dankzij de Koerdische strijd.

Ik geloof in het feit dat Koerden niet zullen stoppen met hun strijd voor hun rechten. En uiteindelijk zullen zij die rechten ook krijgen. Zelf heb ik ook een rol gespeeld in die strijd, vooral in de taalstrijd. Daar ben ik dan ook voor gestraft geweest. Maar ik zie dat mijn inzet, ideeën en werk nu overal in de wereld bediscussieerd worden.

Een ander hoopvol voorbeeld is de strijd van de vrouw: vroeger konden de meeste Koerdische vrouwen niet vrij op straat rondlopen. Ze waren altijd thuis. Dankzij deze strijd van 25 jaar is de vrouw nu overal: in de politiek en in het culturele leven."

Volgens bepaalde westerse en Turkse intellectuelen is een gewapende strijd contraproductief voor Koerdische culturele rechten. Wat denkt u over deze opvatting?

"Wij willen geen oorlog! Maar er is geen enkele verandering in de Turkse staatsmentaliteit. Nog steeds is de mentaliteit: De beste Koerd is een dode Koerd. Op een bepaald moment heeft meneer Öcalan [leider van de Arbeiderspartij van Koerdistan (PKK)] gezegd: er moet een einde komen aan de strijd. Maar na zes jaar heeft de Turkse staat de operaties vermeerderd. We hopen op een einde van het conflict.
Als de Turkse staat beslist om democraten als mij aan te pakken, dan zeggen duizenden anderen: hebben wij wel een democratische strijd nodig? Is het niet beter dat we naar de wapens grijpen en massaal de oorlog aan de Turkse staat verklaren. Zelfs mijn eigen zoon zegt tegen mij dat er geen democratie en democratische rechten bestaan in Turkije: hij vraagt dan aan mij waarom ik geen burgemeester meer ben. "U heeft toch niks verkeerds gedaan?" Hoe moet ik dan anderen overtuigen van een vreedzame en democratische strijd, als ik niet eens mijn eigen zoon kan overtuigen? Wij hopen dat de Koerdische kwestie via de dialoog opgelost kan worden. Wij hebben nu 21 parlementsleden. Nu gaan ze die partij waarschijnlijk verbieden en zullen vele DTP-politici in de gevangenis belanden. Hoe kunnen we dan binnen de wetten van de democratie voor onze rechten opkomen?
Het hangt niet af van Koerden of er een gewapende strijd gevoerd wordt of niet. De verantwoordelijkheid ligt bij de Turkse staat. Indien zij de Koerden vraagt om aan tafel te komen praten om een onderhandelde oplossing te bereiken, zullen de wapens overbodig zijn. Wij hebben altijd iedereen opgeroepen, zowel de PKK als het Turkse leger, om de wapens neer te leggen. De PKK doet dat wel, kondigt een staakt-het-vuren aan, maar de Turkse staat doet het omgekeerde".

Abdullah Demirbas in Brussel

Heeft u te maken gekregen met Zaza-nationalisten en hun idee om het Zaza-dialect als een aparte taal te erkennen? Wat denkt u hiervan? Hoe groot is deze invloed?

"Ik zie die discussie niet binnen het Koerdische volk. Er zijn heel weinig mensen die met deze kwestie bezig zijn. Zaza's, Kurmandji's, Sorani's zijn allemaal Koerden die verschillende dialecten spreken. Wij kunnen wel van het minpunt beschuldigd worden, dat het Zaza-dialect nog niet genoeg wordt gebruikt. Dat is een kritisch punt voor ons allemaal.

Wij Koerden hebben misschien de fout begaan, dat we dit dialect niet genoeg aandacht hebben gegeven. Maar sinds enige tijd begint het Zazaki meer aandacht te krijgen. Naast andere dialecten, wordt het Zazaki de gelegenheid geboden om zich te ontwikkelen. Vooral tijdens mijn burgemeesterschap heb ik mijn best gedaan om het Zazaki ook te laten gebruiken."

Volgens de media spreekt een groot deel van de DTP-leiding amper Koerdisch? Is dit geen schande? Aangezien de DTP campagne voert voor de erkenning en stimulering van het Koerdisch?

"Dat is een groot minpunt. Maar we zijn geen racisten, wat de taal betreft. Het is niet fout van mijn collega's, maar een fout van het Turkse systeem. Het toont hoe erg Koerden geassimileerd zijn. Er zijn ook Turkse DTP-parlementsleden zoals Akin Birdal. De Koerdische taalcampagne van TPZ-Kurdi heeft zijn invloed gehad op

Abdullah Demirbas tijdens de conferentie op 2 oktober in het Huis der Parlementsleden in Brussel

die parlementsleden, die u bedoelt. Maar niet alleen zij zijn onder de indruk van de campagne. Ook veel andere Koerden. Ze hebben ook besloten om Koerdisch te leren. Het is natuurlijk beter dat zij Koerdisch leren."

Veel functionarissen van de DTP worden vervolgd voor het spreken van het Koerdisch. Worden andere Koerdische en Turkse partijen ook vervolgd? Wordt de DTP harder aangepakt dan andere partijen?

"De andere partijen ondervinden ook problemen. Dit bemoeilijkt hun werking aanzienlijk. Zeker omdat ze zo klein zijn. De HAK-PAR werd uiteindelijk niet door de rechtbank verboden. De partij van Serefetin Elci werd echter wel gesloten. Zijn nieuwe partij bestaat nog. Misschien hebben zij met de staat minder moeilijkheden dan de DTP. Maar dat wil nog niet zeggen dat ze nu geen problemen kennen. Voor de staat is het duidelijk dat de Koerden geen rechten mogen krijgen. Voor de DTP zijn ze wel strenger dan de HAK-PAR. Dit heeft als doel de Koerden tegen elkaar uit te spelen en de eenheid van de Koerden te verhinderen. Desondanks werken we niet tegen elkaar. We hebben alleen andere strategieën en doelstellingen. Maar we hebben ook vaak overeenkomsten."

Zijn er ook relaties tussen Koerdische AKP-politici en de DTP?

"We hebben geen goede contacten. Het is een partij die tegen de Koerden is. Ze zijn wel Koerden, maar hun politiek is tegen de Koerden. Bij de parlementstemming over de grensoverschrijdende operaties tegen de PKK, hebben ze allemaal voor gestemd. Als ze voor Koerdische rechten zijn, waarom hebben zij dan die operaties goedgekeurd? De AKP-Koerden zijn geen Koerden voor Koerden. Zij zijn de politieke dorpswachters!"

Heeft u ook gesproken met burgemeesters van gemeentes waar andere talen als het Engels/Frans/Duits wordt gebruikt voor toerisme/bestuurszaken? Hoe reageerden zij op uw lot?

"De meeste burgemeesters zijn van de AKP en zijn tegen het Koerdisch! De stad Didim bijvoorbeeld in de provincie Aydin. Hier wonen veel Engelstaligen en de gemeente had papieren en facturen opgesteld in het Engels. Na mijn ontslag zijn deze Engelse diensten verdwenen. Veel Turkse steden geven nog wel in het Engels brochures uit. Maar in het Koerdisch durven ze niet. De DTP-burgemeesters zullen dat echter blijven doen.
Ik heb met Turkse burgemeesters deelgenomen aan een debat en gesproken tijdens een vergadering van alle burgemeesters van het land. Ze zijn allemaal tegen het Koerdisch. Zo beschuldigde de burgemeester van Denizli me van separatisme en de voorzitter van de burgemeestersunie Aytaç Durak uit Adana van terrorisme. Enkel en alleen omdat ik opkom voor mijn Koerdische identiteit, aanzien ze mij als een terrorist. Later werden zij echter beschuldigd van corruptie en diefstal. Dit laat de Turkse staatsmentaliteit zien: als je voor mensenrechten of een eigen identiteit opkomt, dan ben je een terrorist! Als je corrupt bent, is dit geen probleem."

U bent wel heel kritisch. Er is toch steeds meer erkenning van de Koerdische identiteit in Turkije? Wat denkt u bijvoorbeeld van de staatsplannen om een Koerdisch TV-station op te richten?

"Vroeger beledigden ze Koerden in het Turks en nu zullen ze beledigd worden in het Koerdisch. De TV begint met het Turkse volkslied. Het is nog niet duidelijk wat ze gaan doen. In Diyarbakir willen ze een Koerdische TV openen. Maar intussen wordt een park met de Koerdische naam Berfin wel verboden. Ten tijde van Ataturk zei men: "Als het noodzakelijk is, brengen we deze stad communisme". Nu zeggen ze: "Als wij Koerden nodig hebben, dan kiezen wij welke Koerden we gebruiken". Het is allemaal bedrog tegenover Koerden en ook Europeanen.
Er waren Koerdische betaalde privé-cursussen. Hiermee wilden ze aan de EU bewijzen dat er Koerdisch onderwijs is. In welk democratisch land moet men betalen om zijn eigen taal te leren? Echte Koerdische scholen en onderwijs zijn nog steeds verboden."

Wanneer de Turkse staat volhardt

- Orhan Miroglu -

Het ontstaan van legale pro-Koerdische partijen en het frequent voorkomen van politieke moorden door doodseskaders waren twee ontwikkelingen die in de jaren negentig in het politieke leven van Turkije heel frequent voorkwamen. Er was in het parlement nu voor de eerste keer een groep die de Koerdische nationalistische opinie – al was het maar impliciet – vertegenwoordigde en systematisch protesteerde tegen de mensenrechtenschendingen tegen de Koerden. Op hetzelfde moment werden vele invloedrijke Koerdische politieke leiders en leidende figuren binnen de gemeenschap uit de weg geruimd. Vele moorden werden omschreven als 'moorden door onbekende figuren' omdat de politie er meestal niet in slaagde om de moordenaars te vinden. Bijna twintig jaar later wordt deze Turkse overheidspolitiek, die erop gericht is elke politieke vertegenwoordiging van de Koerden te ondermijnen, nog steeds voortgezet. Zonder resultaat. Toch blijft de Turkse staat koppig zijn hoofd in het zand steken.

Indien de Turkse staat koppig zal blijven volharden in haar beleid, zullen alle politieke partijen die een oplossing willen zoeken voor de Koerdische kwestie en die sinds 1991 opgericht werden de ene na de andere verboden worden. HEP, opgericht in maart 1990, was de eerste legale 'Koerdische' partij die Turkije ooit gekend had. Door een tijdelijke unie met de SHP (Sociaal Democratische Volkspartij), won HEP bij de algemene verkiezingen in 1991 zestien zetels in het parlement. Het was een groep politici die duidelijk de populaire steun van de Koerden genoot maar tegelijk binnen het bestaande wettelijke kader wilde werken. Zo'n groep had een sleutelrol kunnen spelen in een vreedzame oplossing van de Koerdische kwestie.

In 1994 kwam er voorlopig een einde aan de legale Koerdische politieke vertegenwoordiging in het parlement in Ankara. In maart '94 werd de immuniteit van zes Koerdische parlementsleden opgeheven en werden ze naar de gevangenis gebracht op beschuldiging van separatistische ondermijning. Drie maanden later werd de DEP verboden. Vele politici vluchtten daarop naar Europa terwijl anderen eveneens gevangen werden genomen.

Tijdens de vier jaar dat de HEP en DEP bestonden (1990-1994) werden maar liefst 64 van hun leiders en prominente leden vermoord. De politie vond nooit hun moordenaars die, zeker in bepaalde gevallen, hadden gehandeld met medeweten van de politie of de inlichtingendiensten.

Wanneer de Turkse staat zo blijft doordoen, zal de huidige voorzitter van de DTP, Ahmet Türk, het Guinness Book of Records halen. Al meer dan zeventig collega-politici werden in de afgelopen jaren vermoord. De eerste moord door 'onbekenden' was op Vedat Aydin, de provinciale voorzitter (Diyarbakir) van DEP. Hij werd in 1991 uit zijn huis gehaald door mensen waarvan hij vermoedde dat ze politieofficieren waren. Hij zou nooit meer terugkeren. Een paar dagen later werd zijn lichaam teruggevonden op een vuilnisbelt ver buiten de stad. Ook DEP-parlementslid Mehmet Sincar werd in 1993 in Batman vermoord door, naar alle waarschijnlijkheid, een Ergenekon-Team.

De Turkse staat is hardnekkig blijven volharden en weigerde de partijen die opkwamen voor de rechten van de Koerden een democratische vertegenwoordiging te geven. Partijen als HEP, DEP, ÖZDEP, HADEP en DEHAP, de voorlopers van de huidige DTP, moesten zich 16 jaar lang bezighouden met de processen die deze partijen wilden verbieden. Zelfs HADEP heeft uit voorzorg haar deuren gesloten om te ontsnappen aan een juridische procedure. In 2002 besloot de partij onder de nieuwe naam DEHAP campagne te voeren voor de verkiezingen in 2002. Deze voorzorgsmaatregelen mochten echter niet baten. Hun leden worden voortdurend geviseerd en sommigen zelfs geliquideerd. Natuurlijk zijn de daders altijd 'onbekend'.

Ondanks het feit dat de staat haar beleid tegen de 'Koerdische' partij koppig bleef voortzetten, slaagde

men erin om zestien jaar later, in 2007, opnieuw verkozenen van de pro-Koerdische DTP in het parlement te krijgen. En dit ondanks de grootschalige fraude. Wanneer deze parlementsleden echter eenmaal in het parlement zetelden, werden ze weggepest en behandeld als tweederangspersonen. De andere parlementsleden weigeren hen te groeten, ze worden niet uitgenodigd op de nationale feestdagen en hun namen staan op de lijst van genodigden voor de staatsaangelegenheden.
Daar de staat nooit de dialoog is willen aangaan met de 'Koerdische vertegenwoordigers', is Orhan Dogan – de politicus die in 1991 als lid van HEP werd verkozen tot het Turkse parlement en samen met Leyla Zana, Hatip Dicle en Selim Sadak tien jaar in de cel doorbracht – tijdens een partijbijeenkomst van de DTP op 29 juni 2007 overleden aan een hartaanval.
Indien de Turkse staat haar beleid niet wijzigt, zal een deel van de bevolking misleid worden en medeplichtig worden aan de gepleegde misdaden. Een deel van de Turkse bevolking zal dan geloven in de beschuldigingen van de Turkse staat aan het adres van de 'Koerdische' partijen, nl. dat deze politici niet meer dan stromannen zijn van de Arbeiderspartij van Koerdistan (PKK). Dat zal een misdadige vergissing zijn. De leden van deze partijen dreigen dan immers gelyncht te worden en partijgebouwen zullen het mikpunt worden van aanslagen.
Helaas moeten we constateren dat de Turkse staat niet van gedachte veranderd. Dat wordt geïllustreerd door het sluitingsproces tegen de DTP, dat geen juridisch maar een door en door politiek proces is. Het is een proces tegen de Koerden om hen uit het wettelijk systeem te bannen.

Politieke strijd

Wij hebben inmiddels geleerd dat de Koerden, ondanks het geweld, hun politieke strijd voor het respect van hun identiteit op twee manieren hebben voortgezet. In de bloedige jaren negentig besloten zij om een legale politieke partij, HEP, op te richten en werd ook gestart met de uitzendingen van de Koerdische satelliet-tv, MED TV. Deze twee instellingen vertegenwoordigden de langverwachte politieke en morele hoop voor meer dan drie miljoen gevluchte Koerden. Dat er totnogtoe nog geen massale volksopstanden hebben plaatsgevonden, is grotendeels te danken aan deze instellingen. De Koerden die geen Turks spraken en zich eenzaam voelden in die grote steden, vonden rust wanneer zij 's avonds vermoeid thuiskwamen en konden kijken naar een tv die zij verstonden.
Zo ook Müyesser Günes, een moeder die haar twee zonen verloor in de strijd en moest vluchten naar Istanbul. Zij is één van de tienduizenden slachtoffers die met haar verhaal prachtig illustreerde wat de opeenvolgende Koerdische partijen hebben betekend voor de Koerden. Ze vertelde als volgt: "Veel later zou ik via mijn schoonzoon vernemen dat DEP was opgericht. Ik vroeg hem waar die partij gevestigd was. Hij zei dat ze een huis hadden op het plein Bagcilar. Wanneer we ons verveelden, mochten we naar hun kantoor gaan. Vele Koerden kwamen daar samen. Mijn oom ging er naartoe om zich te ontspannen. Daar werden we blij. Alsof we ooit zouden kunnen terugkeren naar ons dorp. Het was een verlichting. Op een zondag besloten we voor de eerste keer naar het kantoor te gaan. Toen we geen geld hadden om de bus te nemen, gingen we vanuit Haznedar te voet naar Bagcilar. Een half uur stappen. Het was een vervallen gebouw zonder vensters. Een heel oud huis. Toen we binnen gingen, zagen we dat alle aanwezigen vluchtelingen waren uit ons dorp en omgeving. Er waren oude zwarte houten stoelen in rijen geplaatst. Het ijzer en de spijkers van de stoelen was verroest. Toen zagen we de droevige gezichten van de aanwezigen, het bureau van de voorzitter. We zagen de ellende waarin ons volk zich bevond. Elkeen kwam uit een andere plaats en iedereen had zijn eigen ellendig verhaal. Sommige mensen huilden, anderen lachten uit vreugde over het blije weerzien. Deze nieuwe partijzetel was pas geopend en niet veel mensen hadden het gehoord. Er zaten een honderdtal mensen. Van al die mensen dacht ik dat mijn oom Ali zou gaan vliegen van vreugde. Hij was heel blij. Hij zei ons dat wij mochten werken gedurende de week maar dat hij dagelijks naar het partijbureau zou komen. "Dit is mijn nieuwe huis. 's Morgens kom ik en 's avonds keer ik terug". Hij deed dat ook. Na zijn ontbijt vertrok hij direct naar het partijlokaal en na zonsondergang keerde hij pas terug naar huis".

Denk maar aan deze tragedie die jullie, de staatslieden, veroorzaakt hebben. Om zich te verlossen van die tragedies stichtten de eenzame massa's mensen een 'eigen partij'.
En jullie, zonder ook maar een moment te denken aan de pijn en ellende waarin deze mensen zich bevinden, sluiten hun vijf politieke partijen, de ene na de andere.
Dat kan niet meer heren, deze ongerechtigheid mogen jullie niet meer opdringen. Het is genoeg met jullie koppige houding!

Vertaling: Derwich M. Ferho

Koerden zijn Turkse staatspolitiek beu

- Derwich M. Ferho -

Sinds enige tijd krijgen drie onderwerpen de meeste aandacht van de Turkse media: Ergenekon, Deniz Feneri en de groeiende zgn. terroristische aanhang en militaire acties van de Arbeiderspartij van Koerdistan (PKK). Over de eerste twee wordt er veel geschreven, taboes doorbroken en horen we verschillende meningen. Maar in het jaar 2008 wordt in de Turkse pers nog steeds even negatief gepubliceerd over de Koerden. Elke eis, van gelijk welke Koerd, van gelijk welke leeftijd wordt beschreven als een gevaar voor de staat.

Ergenekon

Velen zien in het proces Ergenekon de bevestiging van het bestaan van de zgn. staat binnen de staat of de diepe staat, een amalgaam van individuen en organisaties die buiten de wetten opereren om de staatsbelangen veilig te stellen. Dit werd voor het eerst erg duidelijk op 3 november 1996, toen in Susurluk een dodelijk auto-ongeval gebeurde. Uit de identificatie van de slachtoffers bleek toen dat er banden bestonden tussen de hoogste politieke regionen, de georganiseerde misdaad, de militairen en de veiligheidsdiensten. Sinds de start van het Ergenekon-onderzoek in april 2007, is er ongeveer wekelijks een nieuwe spectaculaire onthulling of arrestatie. Op 20 oktober jl. ging het Ergenekon-proces van start waarin maar liefst 65 mensen in de beklaagdenbank zitten. Uit het onderzoek blijkt dat het Ergenekon-netwerk gigantisch groot is en een gevaar vormt voor de Turkse samenleving. Eindelijk begint men in bepaalde kringen het gevaar van dit netwerk juist in te schatten en realiseert men zich dat deze organisatie moet opgerold worden. Of dit onderzoek werkelijk iets zal veranderen, is echter nog maar de vraag. De organisatie heeft immers vertakkingen binnen alle lagen van de bevolking, zowel bij kemalisten als bij aanhangers van de huidige islamitische regeringspartij AKP, en heeft zoveel middelen ter beschikking dat het wel onbegonnen werk lijkt.

De naam Ergenekon verwijst naar een Turkse mythe. Volgens deze mythe was Ergenekon een vruchtbare vallei in een Centraal-Aziatisch gebergte waar de Turkse volkeren een veilig onderkomen vonden tegen hun Mongoolse aanvallers. Zij besloten om van hun ijzeren wapens een poort te smeden die de enige toegang tot de vallei zou afsluiten. Na vele generaties was de bevolking echter zo hard toegenomen dat er niet meer genoeg plaats was voor iedereen. Ze besloten daarom om van de ijzeren poort wapens te maken. Niemand kon hen echter door de bergpassen, valleien en ravijnen leiden. Ze bleven daarom doelloos rondzwerven in de bergen totdat een grijze moederwolf – het symbool van het Turkse nationalisme – hen veilig over de bergen terugloodste naar de steppen van hun voorvaderen.

Tal van moorden en aanslagen uit het verleden worden nu in verband gebracht met Ergenekon, een bende die geloofde dat zij de redders van het vaderland zijn. Zij worden verdacht van 37 doden bij de 1-mei manifestatie in 1977, rellen tussen de politie en Alevi's in 1995 waarbij tientallen mensen omkwamen, moord op zakenman Özdemir Sabanci in januari 1996, bomaanslag in het stadje Semdinli (gelegen in het Koerdische Zuidoosten) die gepleegd werd door enkele leden van de Turkse veiligheidsdiensten, de moord op de Armeens-Turkse journalist Hrant Dink (januari 2007), enz. Verschillende publieke figuren – schrijvers, journalisten, generaals, politici, zakenmensen – werden al onder massale mediabelangstelling gearresteerd. Andere mensen die nog op hun dodenlijst stonden waren onder andere de Turkse schrijver en Nobelprijswinnaar Orhan Pamuk.Onlangs deed een pas vrijgekomen moordenaar, Ayhan Çarkin, een spectaculaire onthulling op het tv-programma

‘Arena’ van Ugur Dündar. Hij stelde dat hij misschien wel 1000 moorden zou hebben gepleegd in het kader van de strijd tegen het terrorisme. Naast verklaringen over het Susurluk schandaal, verklaarde hij ook meerdere moorden op zijn geweten te hebben van mensen die verdacht werden banden te hebben met de PKK. In elk geval blijkt hieruit nogmaals dat dit netwerk verweven is met de staat. De verantwoordelijkheid voor deze misdaden ligt dan ook volledig bij de staat. Onder de verdachten bevinden zich de twee gepensioneerde generaals Sener Eruygur en Hursit Tolon. Eruygur was ooit hoofd van de Gendarmerie en staat nu aan het hoofd van de Kemalistische Gedachtegoed Stichting, een notoire tegenstander van premier Erdogan. De andere generaal op rust, Hursit Tolon, schreef een aantal jaren geleden het boek *De weg naar Sèvres*. Daarin waarschuwde hij dat het Westen nog steeds uit is op de ondergang van Turkije. Een ander kopstuk in de Ergenekon-zaak is Veli Küçük, oud-leider van de geheime en illegale inlichtingen- en antiterreurorganisatie van de Gendarmerie (JITEM). Volgens zijn advocaat werd Orhan Pamuk een aantal keren door Veli Küçük bedreigd. Andere verdachten zijn de ultranationalistische advocaat Kemal Kirincsiz, bekend van de vele intellectuelen en schrijvers als Orhan Pamuk en Elif Shafak die hij voor de rechter daagde op beschuldiging van ‘belediging van de Turkse identiteit’, de voorzitter van de Kamer van Koophandel van Ankara en een senior writer van de kemalistische krant *Cumhuriyet*, Ilhan Selçuk, die zich steeds heeft afgezet tegen de regering Erdogan.
Hierbij wil ik er nog aan toevoegen dat Ergenekon maar één van de vele organisaties is die door de Turkse staat werden uitgestuurd om vuile zaakjes te regelen. In Turkije, en meer bepaald in de Koerdische regio, zijn dergelijke misdaadorganisaties die duizenden moorden op hun geweten hebben nog steeds actief. De moord op mijn ouders, van 82 en 85 jaar oud, is hier maar één voorbeeld van. Al deze moorden, die door ‘onbekenden’ werden gepleegd, vragen dringend om opheldering.

Deniz Feneri

Deniz Feneri, een Turkse hulporganisatie in Duitsland, wordt beschuldigd van fraude. Volgens de aanklager Kerstin Loetz zou minstens 16 miljoen euro misbruikt zijn door de hulporganisatie. Drie verdachten werden in Frankfurt schuldig bevonden en veroordeeld. De openbare aanklager beweerde bovendien dat het hoofd van Turkije’s Hoogste Raad voor Radio en Televisie (RTÜK), Zahid Akman, verantwoordelijk was voor bepaalde misbruiken. Toen echter de mediagroep Aydin Dogan nieuwe rapporten begon te publiceren waarin premier Erdogan geïmpliceerd werd in de zaak, geraakte de gemoederen erg verhit. Een deel van het geld van Deniz Feneri zou beland zijn bij de regerende AK-partij. De premier beschuldigde Dogan media daarop hem aan te vallen als wraakactie voor de eerdere weigering van bepaalde zakengunsten die Dogan had gevraagd. Vervolgens geraakte ook Deniz Baykal, de leider van de belangrijkste oppositiepartij - de Republikeinse Volkspartij (CHP) - betrokken in de polemiek toen hij de regering ervan beschuldigde druk uit te oefenen op de Bestuursraad van de Kapitaalmarkten (SPK) om een dossier over het conservatieve Kanal 7 tv-station te verwijderen. Kanal 7 zou één van de bedrijven zijn naar wie Deniz Feneri op een illegale wijze geld stuurde.
Deze zaak wordt nu door sommigen verheven tot een kwestie van de persvrijheid. Het IPI, Internationaal Pers Instituut, bemoeit er zich zelfs al mee. Zij hameren erop dat media ‘hun redenen om over een publiek belangrijke zaak te publiceren niet hoeven te verantwoorden’. Dat is waar. Voorts stellen ze dat de kwestie ‘serieuze vragen oproept over de mate waarin de Turkse regering zich hard maakt voor een onafhankelijke pers’. Al heeft premier Erdogan zich de afgelopen jaren niet bepaald laten kennen als aanhanger van de vrije pers, de Dogan-groep is ook niet bepaald een persgroep die de ‘onafhankelijke pers’ zou vertegenwoordigen. Dogan-kranten worden immers niet gemaakt uit passie voor kwaliteitsjournalistiek, maar uit passie voor zakendoen. De kranten zijn simpelweg de instrumenten voor het zakenimperium. Uit deze zaak blijkt wederom dat er een machtsstrijd bezig is tussen secularisten en het conservatieve islamitische middenveld. Wanneer de AKP werkelijk onschuldig is in het schandaal rond Deniz Feneri, zal dit zonder twijfel blijken uit het onderzoek en hoeft de regeringspartij niets te vrezen. Anderzijds hoop ik dat indien Dogan werkelijk een lastercampagne tegen de regering voert uit zakelijke overwegingen, dit door een onderzoeksjournalist aan het licht zal worden gebracht. Zo’n onthulling hoeven we in elk geval niet te verwachten in de Dogan-kranten.

Koerdische kwestie

Inzake een oplossing van de Koerdische kwestie lijkt de staat zijn mening niet te herzien. De Koerden zijn het gewoon om de schuld van de onwil van de overheid om een vreedzame oplossing te zoeken, op de militaire macht in Turkije te steken. Maar is dat wel

zo? Hebben alleen de militairen baat bij een status quo in Turkije? Sinds het begin van de gewapende strijd van de PKK wordt deze partij door Ankara beschouwd als een terreurbeweging. En bijgevolg is elke Koerd een potentiële terrorist. Pesterijen, bedreigingen, gevangennemingen, folteringen, moorden maken inmiddels deel uit van het dagelijks leven van de Koerden in Zuidoost-Turkije. Zelfs burgemeesters die democratisch verkozen werden blijven niet buiten schot. Wanneer zij, zoals Abdullah Demirbas, het initiatief nemen om kinderverhalen in de moedertaal, het Koerdisch, van de kinderen te publiceren, worden zij uit hun functie ontzet. De parlementsleden van de pro-Koerdische Partij voor een Democratische Samenleving (DTP) worden zowel in het parlement als daarbuiten bedreigd en beledigd. Voor hen geldt blijkbaar geen parlementaire onschendbaarheid. En de DTP zelf dreigt verboden te worden omdat een aantal van hen in het Koerdisch de menigte toegesproken heeft of omdat de DTP als partij de PKK niet als terreurbeweging wil erkennen.

Op 8 oktober heeft het parlement de toelating voor het uitvoeren van grensoverschrijdende invallen tegen de PKK verlengd. Dit gebeurde vijf dagen nadat de PKK een grootschalige militaire operatie had uitgevoerd tegen een Turkse militaire basis in de regio rond Hakkari. Hierbij waren volgens Turkse officiële bronnen 18 Turkse soldaten gedood en geraakten een twintigtal soldaten gewond. In de militaire confrontatie zouden 23 Koerdische rebellen de dood hebben gevonden. Koerdische bronnen brengen echter een heel ander verhaal. Volgens hen waren er 62 Turkse soldaten omgekomen en een dertigtal soldaten gewond geraakt en werden slechts 9 Koerdische rebellen gedood.

Het is duidelijk dat de oorlog in het zuidoosten de afgelopen maanden is geïntensiveerd. Dagelijks verschijnen nu berichten in de Turkse media dat het Turkse leger opnieuw een zware slag heeft toegebracht aan de PKK. In werkelijkheid is de PKK echter aan het groeien. Bovendien blijkt uit de massale steun van de Koerdische bevolking dat het niet gaat om een terroristische organisatie maar om een volksbeweging. Ze komen op voor de rechten van een volk, dat meer dan 20 miljoen mensen telt in Turkije, en er geen enkel bestaansrecht heeft. Moet men zich trouwens ook niet de vraag stellen of het in de praktijk niet de staat is, die onder andere verantwoordelijk is voor de dood van een baby van drie maanden door politiekogels, die de terroristische actor is in deze vuile oorlog? Op 19 oktober doodde de politie bovendien opnieuw een jongeman van 19. Uit het autopsierapport blijkt dat het schot langs achter werd gelost.

Op 21 oktober bracht premier Erdogan een bezoek aan Diyarbakir. Hij was gekomen om het begin van het academiejaar aan de Dicle Universiteit in te luiden en vooral om een meeting van zijn AK-partij bij te wonen. Hier moest hij mee een nieuwe overwinningsstrategie van de AKP in de regio uittekenen. De AKP stelt zich als doel om bij de lokale verkiezingen in 2009 de volledige Koerdische regio voor zich te winnen. Zijn bezoek was echter slecht getimed. Het weekend voordien was uitgekomen dat Abdullah Öcalan in de gevangenissen mishandeld en bedreigd zou zijn geweest. Uit protest waren bijna alle winkels in de stad op 21 oktober gesloten en werd Erdogan onthaald op grootschalige straatprotesten. Volgens de covoorzitter van de DTP, Ahmet Türk, was deze fysieke aanval op Öcalan, in feite gericht tegen het Koerdische volk. Hierdoor willen ze de Koerden treffen, maar het Koerdische volk pikt de mensenrechtenschending tegen de leider van de PKK niet langer. De Koerdische partijen, niet alleen de DTP maar ook de PKK, zijn al jarenlang vragende partij voor een vreedzame oplossing van de Koerdische kwestie, een onderhandelde oplossing via dialoog. Telkens opnieuw heeft de PKK aangeboden om de wapens neer te leggen en om de geschillen vreedzaam rond de tafel uit te klaren. Hun enige eis is een verdraagzame samenleving binnen de huidige grenzen waarin iedereen gelijke rechten heeft en men respect heeft voor de verschillende identiteiten. Zelfs wanneer Koerdische burgers door politiekogels vermoord worden, roepen ze om vrede. Dit staat in scherp contrast met de houding en mentaliteit van de staat. Telkens wanneer een Turkse soldaat sneuvelt, lokt dit massale protesten uit van Turkse nationalisten die haatslogans roepen tegen de Koerden. Dit toont aan dat de terreur gevoed wordt door de Turkse staat en niet door de PKK.

Het is wraakroepend dat de roep van de Koerden om vrede en dialoog nooit de aandacht van de internationale publieke opinie krijgt. Wanneer zal men op internationaal vlak eindelijk inzien en toegeven dat de oorzaak van deze slepende oorlog niet bij de Koerden, de PKK of de DTP ligt maar wel bij de decennialange onderdrukking van de Koerden in Turkije. Zolang de mentaliteit in Ankara niet veranderd zal de oorlog blijven duren. En zolang de westerse landen hun steun geven aan de Turkse staat zal deze laatste het niet nodig vinden om haar politiek bij te sturen. De vraag blijft of de Europese Unie zo'n Turkije, een land in oorlog, als lidstaat wil van de Europese Unie.

De sluitingszaak van DTP

- Lieve Driesen -

Op 16 september stelde de pro-Koerdische Partij voor een Democratische Samenleving (DTP) aan het Turkse Grondwettelijk Hof haar finale verdediging voor in de sluitingszaak. De openbare aanklager Abdurrahman Yalcinkaya had op 16 november 2007 gevraagd om de DTP te sluiten omdat het 'een centrum van activiteiten was geworden dat als doel had om de onafhankelijkheid van de staat en de ondeelbare integriteit van het territorium en van de natie schade te berokkenen'.

Sluitingszaak

In de sluitingszaak tegen de DTP eist de openbare aanklager dat de partij gesloten wordt en dat 221 leden van de DTP, inclusief acht zittende leden van het Turkse parlement, gedurende vijf jaar worden gebannen uit om het even welke politieke partij. Tegenstanders van de DTP beschouwen de partij als het verlengde van de Arbeiderspartij van Koerdistan (PKK), welke zij altijd heeft geweigerd te bestempelen als een terroristische organisatie. Op de vraag van Bianet of de DTP werd opgericht op bevel van Abdullah Öcalan, de opgesloten leider van de PKK, en of zij een organische band hebben met deze partij, antwoordde Ahmet Türk: "De DTP is een platform waar elke correcte mening wordt afgewogen. Wij hebben geen organische banden met de PKK. Maar er is een 25-jaar oude realiteit en wij willen die beëindigen".[1]
In februari 2008 had de DTP reeds een geschreven verdediging ingediend waarin zij motiveerden waarom zij vonden dat dit proces een politiek proces was. Tijdens de zitting van midden september presenteerde de co-voorzitter van de Partij voor een Democratische Samenleving, Ahmet Türk, de mondelinge verdediging in de sluitingszaak. Nadien zei Türk: "In onze verdediging zeiden we dat er geen wapens en geweld kunnen bestaan in een democratische samenleving. Wapens kunnen geen oplossing zijn voor de geleden pijn. (...) Wij proberen 72 miljoen mensen te bereiken. Indien een partij 2 miljoen stemmen behaald en vervolgens gesloten wordt, zal de hoop van deze mensen die erin geloven uiteenspatten".
Na de mondelinge verdediging zal de rapporteur van het Grondwettelijk Hof alle informatie en documenten over de zaak verzamelen en haar rapport over deze zaak schrijven. Nadat het rapport is voorgelegd aan de elf leden van het Grondwettelijk Hof, zal de voorzitter van het Hof, Hasim Kiliç, een dag vastleggen waarop de leden van het Hof over de grond van de zaak zullen beginnen debatteren. Volgens de grondwet is een gekwalificeerde meerderheid vereist om een politieke partij te kunnen sluiten. Daarom moeten minstens zeven leden de sluiting goedkeuren.

Toekomst

Toen op 30 juli het Hof in de sluitingszaak van de regeringspartij AKP besliste om de partij niet te sluiten maar enkel een boete op te leggen, verkondigden vele Turkse commentatoren dat het tijdperk van het sluiten van politieke partijen tot de verleden tijd behoorde. Het is echter verre van zeker dat het Hof zo mild zal zijn voor de DTP. De DTP zelf neemt alvast het zekere voor het onzekere. Op 9 mei dienden 42 Koerdische politici die banden hebben met de DTP formeel een verzoek in bij het Turkse Ministerie van Binnenlandse Zaken om de Partij van Vrede en Democratie (BDP) op te richten, die als opvolger van DTP zou dienen. Op 7 september hield de BDP haar inaugureel partijcongres en verkoos de relatief onbekende Demir Celik als haar leider.
Momenteel controleert de DTP 54 gemeentes in het overwegend Koerdische zuidoosten van Turkije. Een recente opiniepeiling wijst uit dat de populaire steun aan de DTP aan het groeien is. Indien de DTP voor de verkiezingen in maart 2009 wordt verboden, dan zullen naar alle waarschijnlijkheid alle DTP leden die niet werden gebannen overstappen naar de BDP.
De DTP is al de zesde pro-Koerdische politieke partij die de laatste 16 jaar werd opgericht. Vier ervan werden verboden door het Grondwettelijk Hof. Het verdict tegen de vijfde, HADEP, wordt later dit jaar verwacht. Deze Turkse politiek heeft na twintig jaar nog steeds niets uitgehaald. Integendeel. Het geweld laait opnieuw op. Om deze redenen is het geen goed idee om de DTP te sluiten. Hierdoor zou de stem van miljoenen mensen, vertegenwoordigd door de DTP, immers niet meer gehoord worden in het parlement. Laat ons bovendien niet vergeten dat de Koerdische kwestie niet enkel door militaire operaties en bombardementen in de bergen waar de PKK zich schuilhoudt, opgelost kan worden. De Koerdische kwestie in Turkije zou wel een begin van een oplossing kunnen krijgen door politici die in het parlement een consensus proberen te vinden.

---

1 'DTP submits its oral defense', BIANET, 16/09/2008.

Komt er nog een oorlog tegen Iran?

- Ludo De Brabander -

De jongste maanden zijn er verschillende nieuwe indicaties bijgekomen die wijzen op het bestaan van oorlogsplannen en –handelingen tegen Iran. Anderzijds zijn de geostrategische kaarten danig herschud dat het nog alle kanten opkan en dat vooral de VS hebben begrepen dat ze wel eens zwaar in eigen vel kunnen snijden.

De doorgaans goed geïnformeerde onderzoeksjournalist Seymour Hersh pakte deze zomer in het weekblad The New Yorker opnieuw uit met onthullingen die zijn eerdere stelling bevestigen dat het Witte Huis zich in de confrontatie met Iran niet beperkt tot diplomatiek getouwtrek of economische sancties, maar ook op het militaire front erg actief is. In zijn jongste bijdrage heeft hij het uitgebreid over een grote undercoveroperatie die de VS in Iran hebben opgezet.(1) Eind 2007 zou het Amerikaanse Congres akkoord zijn gegaan met het plan van president Bush om het Iraanse regime te destabiliseren. In een zogenaamde 'presidential finding' vroeg de Amerikaanse president 400 miljoen dollar om er de operaties mee te betalen opgezet door opposanten van het regime. Hersh, die zich al enkele jaren vastbijt in de Washington politiek vis à vis Iran, schreef al in 2005 over undercoveroperaties. Zijn bronnen stelden toen dat speciale VS-eenheden verkenningsoperaties uitvoerden in Iran om militaire en nucleaire installaties in kaart te brengen die dan door de VS en of Israël zouden worden gebombardeerd.(2)
De recente bevindingen van Hersh lopen parallel met wat Andrew Cockburn, een andere onderzoeksjournalist, daarover in het internetmagazine Counterpunch over schreef.(3) Net als Hersh stelt hij dat de presidential finding er moet voor zorgen dat er geld wordt vrijgemaakt voor groepen als Jundullah, militante soennieten in het Iraanse Baluchistan en de Ahwazi-Arabieren in zuidwest Iran. Verder zouden ook Koerdische nationalisten van PJAK en de militaire arm van de Mujahedin e-Khalq (MEK) profiteren van Amerikaanse fondsen, hoewel deze laatste groep nog altijd op de Amerikaanse terroristenlijst prijkt. Al deze groepen hebben al aanslagen gepleegd en militaire activiteiten ontplooid tegen het regime in Teheran. Hersh legt een link met de toename van het geweld in Iran de laatste maanden.

Militaire aanval door de VS?

Tussen Iran en de VS botert het al sinds 1979 niet goed als gevolg van de Iraanse Revolutie. Al geruime tijd beschuldigt Washington Iran ervan te werken aan een nucleair wapenprogramma, ook al werd die dreiging in een rapport van de eigen intelligentiediensten geminimaliseerd. De VS overtuigden de VN-Veiligheidsraad ervan om een sanctieregime op te leggen, nadat Teheran weigerde de uraniumverrijking stil te leggen. Uiteraard doet dit alles terugdenken aan de episode die de oorlog in Irak voorafging. In de media gonst het van geruchten dat de VS parallel aan economische sancties, voorbereidingen treffen voor een militaire aanval tegen Iran en dit in nauwe samenwerking met Israël. Maar behalve geruchten zijn er ook concrete aanwijzingen. Seymour Hersh zelf citeert in een van zijn artikels verschillende officiële bronnen.(4) De Canadese Professor Michael Chossudowsky publiceerde in Global research verschillende goed gedocumenteerde artikels over militaire plannen tegen Iran inclusief het mogelijke gebruik van 'mininukes'.(5) Geleidelijk aan zouden reguliere media daar ook over berichten. Volgens de Britse omroep BBC (20 februari 2007) zou zo'n militaire aanval zich niet beperken tot de nucleaire installaties van Iran, maar zou ook de militaire infrastructuur van het land worden geviseerd. Het Witte Huis en het Pentagon ontkennen dat er een militaire aanval op til is, maar laten tegelijk de deur daarvoor wijd openstaan. In juni benadrukte President Bush tijdens zijn ontmoeting met de Duitse Kanselier Merkel, dat 'alle opties op tafel liggen' als de diplomatie faalt.(6)
Twee andere zaken kunnen er op wijzen dat aanvalsplannen zich zelfs in een vergevorderd stadium bevinden. De Nederlandse krant De Telegraaf berichtte in zijn editie van 30 augustus 2008 dat een "succesvolle" geheime operatie van de Nederlandse inlichtingendienst AIVD onlangs is stopgezet wegens een "ophanden zijnde Amerikaanse luchtaanval op Iran". "Een van de betrokken agenten, die onder supervisie van de AIVD wist te infiltreren in de Iraanse industrie, is recent teruggeroepen omdat in de VS de beslissing zou zijn genomen binnen enkele weken met onbemande vliegtuigen Iran aan te vallen", aldus de krant.

Tot de potentiële doelwitten behoren ook de installaties die door de AIVD in kaart zijn gebracht.

Aanval door Israël?

Daarnaast zou de belangrijkste vraag wel eens niet kunnen zijn of er militair wordt opgetreden, maar wel door wie. In Israël windt men er geen doekjes om en is er een openbaar politiek debat over een militaire campagne tegen Iran. En het beperkt zich niet tot een discussie. In juni hield Israël grootschalige militair manoeuvres met een honderdtal gevechtsvliegtuigen (F-16s en F15s). De meeste waarnemers zijn het er over eens dat er een verband is met Iran. Volgens een medewerker van het Pentagon hadden de manoeuvres een dubbel doel: naast de voorbereiding van een militaire aanval op Iran vormen ze tevens een politiek signaal dat Israël klaar is om desnoods militair in te grijpen als diplomatieke inspanningen ten aanzien van Iran geen resultaat opleveren.(7) Het antwoord bleef niet uit. Iran lanceerde kort daarop een aantal langeafstandsraketten met de duidelijke boodschap dat Israël een stevig antwoord mag verwachten. In Tel Aviv is men niet onder de indruk. De Israëlische minister van Mobiliteit en tevens vice-premier, Shaul Mofaz, zei tegen een Israëlische krant dat Iran aanvallen zo goed als onvermijdelijk wordt.(8) Mofaz is de ex-stafchef van het Israëlische leger. Hoewel de Israëlische politieke top reageerde door te stellen dat Mofaz voor eigen rekening sprak, lijkt dat inmiddels een officieel standpunt te zijn geworden. Volgens de Israëlische krant Maariv (29 augustus 2008) heeft de Israëlische regering voor het eerst officieel besloten om een militaire aanval op touw te zetten, ook al is daarvoor nog geen toestemming van de VS, wat nodig kan zijn om het Iraakse luchtruim te kunnen gebruiken. Hoewel de VS en Israël voor hun militaire plannen samenwerkten, stelt Washington volgens de Libanese pers dat het niet zal toelaten dat Israël een oorlog start.

Geostrategische complicaties

Wat is de reden voor die plotse terughoudendheid? De oorlog in Georgië heeft de geostrategische berekeningen in de aanpak van Iran zeker verder gecompliceerd. Volgens een Israëlische website gespecialiseerd in intelligentienieuws, 'Debkafile' zorgen de spanningen tussen Rusland en de VS er voor dat Moskou niet langer zijn medewerking verleent aan diplomatieke initiatieven en sancties tegen Iran. Meer nog. Volgens 'militaire bronnen' zou Rusland bereid zijn om de nucleaire reactor in het Iraanse Bushehr binnen de vier maanden te voltooien, nadat dit op aanstichten van de VS jarenlang is tegengehouden. Dat zou Iran in staat stellen om plutonium te produceren. Volgens een Iraans persagentschap stuurt Moskou daarenboven Sergei Kireinko van het Russische federale atoomagentschap met een delegatie naar Teheran om de concrete plannen daarvoor te bespreken. In elk geval lijkt het erop dat Iran wel eens voordeel zou kunnen halen uit het conflict tussen VS en Rusland rond Georgië. Via Iran loopt immers het derde traject voor de distributie van gas en petroleum uit de Kaspische zee regio. De Russische reactie op de militaire campagne tegen Zuid-Ossetië heeft de zwaktes blootgelegd van het BTC-traject dat door Georgië loopt. Het derde traject loopt via de Russische havenstad Novorossiysk. Een alliantie tussen Rusland en Iran zorgt voor problemen bij alle drie de trajecten. Het toont de kwetsbaarheid van het Westen voor de energiebevoorrading vanuit Centraal-Azië. Als daar dan nog eens een oorlog bijkomt dan kan Iran minstens de straat van Hormoez volledig sluiten, met zware gevolgen voor de oliedistributie vanuit het Midden-Oosten. Genoeg doorslaggevende argumenten dus tegen een oorlog.

Ook militair kan Iran garen spinnen bij het Kaukasische conflict. Moskou dreigt er mee om Iran raketten te leveren van het type S-300 - een gesofisticeerd rakettensysteem dat tot 100 doelen tegelijk kan raken en ook gebruikt kan worden tegen vliegtuigen op grote afstand(9) - indien de NAVO haar plannen uitvoert om Georgië en Oekraïne lid te maken van het transatlantische bondgenootschap.

De relaties tussen Rusland en Iran zouden op termijn structureel kunnen worden. In maart van dit jaar heeft Iran zijn officiële kandidatuur gesteld om lid te worden van de Sjanghai Samenwerkingsorganisatie (SCO).(10) Naast Rusland zijn China, Kazakstan, Kirgizië, Tadzjikistan en Oezbekistan al lid van deze militaire alliantie, die algemeen gezien wordt als een tegenwicht voor de VS en NAVO-invloed in de regio. Nu bezit Iran samen met Mongolië, Pakistan en India een waarnemerstatus. De SCO laat voorlopig geen nieuwe leden toe, maar de verklaring van de jongste top in Dushanbe (28 augustus 2008) spreekt van het kwalitatief opwaarderen van de relaties met deze staten.(11) Er wordt enorm geschaakt in de hele regio, dat is wel duidelijk.

Bron: Uitpers, nr 102, 10de jg., oktober 2008)

Voetnoten

(1) Seymour M. Hersh. Preparing the Battlefield. In: The New Yorker, 7 juli 2008
(2) Seymour M. Hersh. The coming wars. In: The New Yorker, 24 en 31 januari 2005.
(3) Andrew Cockburn. Secret Bush 'Finding' Widens War on Iran. In: Counterpunch, 2 mei 2008 http://www.counterpunch.org/andrew05022008.html
(4) Seymour M. Hersh. The Iran Plans. In: The New Yorker, 8 april 2006
(5) Michael Chossudowsky. Nuclear War against Iran. In: Global Research, 3 januari 2006.
(6) USAToday, 11 juni 2008; BBC,
(7) International Herald Tribune, 20 juni 2008
(8) The Guardian, 7 juni 2008
(9) Telegraph, 31augustus 2008
(10) Zie: http://www.iranfocus.com/en/index.php?option=com_content&task=view&id=14677
(11) De verklaring staat op de website van de SCO: http://www.sectsco.org/

Georgische crisis laat diepe kloven na

- Freddy De Pauw -

De onderhandelingen die half oktober in Genève moesten beginnen over de nasleep van de "crisis om Georgië" zaten al van bij het begin vast. Dat was niet verbazend, de uitgangspunten van de betrokken partijen – Tbilisi en zijn westerse bondgenoten enerzijds, Moskou en zijn lokale bondgenoten anderzijds – lagen vooraf zeer ver uit elkaar. De Russische eis dat de autoriteiten van Abchazië en Zuid-Ossetië zouden deelnemen, kwam in de ogen van de tegenpartijen immers al neer op een onrechtstreekse erkenning van die afgescheiden gebieden. Ze konden wel aan de informele gesprekken deelnemen, maar dat vonden die vertegenwoordigers van de twee "nieuwe staten" dan weer beledigend. Ze lieten meteen noteren dat ze niet altijd aan Moskou's handje zouden lopen, al bestaan ze vooral bij de gratie van Rusland.

Men zal er niet makkelijk uitgeraken, de kans is zeer groot dat de toestand op het terrein bevroren wordt en dat dit de zoveelste bevroren kwestie wordt – zoals Transnistrië, Nagorno Karabach, Cyprus… Zelfs indien de Russische diplomatie mettertijd zou bereid zijn tot grotere soepelheid, dan nog moet men er rekening mee houden dat hier niet alleen de diplomatie telt, maar dat ook legerleiders en geheime diensten actief aan het werk zijn in de regio, met op de achtergrond het bijna alomtegenwoordige Gazprom.

De Russische president Medvedev (L) hield woord aan president Sarkozy (R): Hij trok zijn troepen uit de bufferzones terug tegen 8 oktober.

Nadenken

Intussen weegt de Georgische crisis zwaar op de situatie in de Kaukasus en op de relaties tussen Rusland aan de ene kant, de VS en de Europese Unie aan de andere kant. De manier waarop Moskou van de Georgische aanval op Zuid-Ossetië gebruik maakte om in de regio duidelijk te maken tot waar zijn geduld ging – de militaire middelen en de snelle erkenning van de onafhankelijkheid van Abchazië en Zuid-Ossetië – hebben velen doen nadenken. Ook het feit dat de Russische legerleiding en geheime diensten daar redelijk zelfstandig hun stempel op het verloop konden drukken, geeft velen te denken. Zo hebben zij onder meer Russisch gezinde Tsjetsjeense milities, bekend om hun brutaal optreden, aan het werk gelaten.

Vooral de snelle erkenning van die onafhankelijkheid, duidt erop dat Moskou zijn tegenstanders voor een fait accompli wil stellen, zoals het Westen dat heeft gedaan met o.m. Kosovo. Het is voor Moskou wel een flinke tegenvaller dat zo weinig anderen die erkenning hebben nagevolgd, dat heeft de diplomatie wellicht wel aan het denken gezet. Maar het is moeilijk denkbaar dat Moskou daarom op die erkenning terugkomt. Wel kan dit Moskou ervan weerhouden in te gaan op mogelijke druk vanuit Abchazië en Zuid-Ossetië tot annexatie. Vooral bij de Osseten leeft natuurlijk het idee van een Ossetische hereniging, van het ongedaan maken van de scheiding in een tijd (de Sovjetperiode) dat die scheiding niet zoveel verschil maakte. Anderzijds is het wel tekenend dat de leiding van de Orthodoxe kerk in de afgescheiden republieken weigert zich onder het gezag van de patriarch van de Russisch-orthodoxe kerk te plaatsen. Blijkbaar wil niet iedereen, vooral in Abchazië, de onafhankelijkheid inruilen voor een status binnen de Russische Federatie.

Nu worden plannen voor aansluiting bij Rusland van alle kanten wel hardnekkig ontkend, maar er zijn meer hardnekkige ontkenningen die later toch werkelijkheid werden. Alleen ligt het voor het Kremlin internationaal moeilijk zomaar de grenzen van Rusland te verleggen.

“Neutraal”

In de andere staten van de zuidelijke Kaukasus, Armenië en Azerbeidzjan, trachten de regeerders buiten het conflict te blijven. Voor Armenië zijn de gevolgen anders wel erg tastbaar, het heeft geen grens met ‘bondgenoot’ Rusland, maar nu het Georgisch luchtruim voor Russische toestellen verboden ruimte is, voelt Armenië meer dan ooit zijn geografisch isolement. Tbilisi wantrouwt de Armeniërs die met hun minderheid in Georgië een “vijfde colonne” vormen. Waarom zouden ze daar niet hetzelfde proberen als wat ze in de jaren 1990 deden met de Armeense bevolking in de regio Nagorno Karabach, in Azerbeidzjan.
De nieuwe situatie heeft de Armeense regeerders er alvast toe gebracht de zeer prille en zeer broze toenadering tot Turkije verder uit te bouwen. De “voetbaldiplomatie” heeft nog weinig opgeleverd, maar de Armeniërs hopen dat op termijn de grens met Turkije opengaat en het land minder geïsoleerd raakt.
Daarvoor zal het zich dan soepeler moeten opstellen in de kwestie Nagorno Karabach. Net zoals er bijna een half miljoen etnische Georgiërs vluchtelingen zijn (vooral verdreven uit Abchazië), zijn er dubbel zoveel Azeri’s die in het Azerbeidzjaans gebied woonden dat de Armeniërs bezet houden. Bakoe heeft van Moskou de garantie gekregen dat het een onafhankelijke staat Nagorno Karabach nooit zal erkennen.

Voorzichtig

Azerbeidzjan is met zijn herkozen president Ilham Aliëv, erg voorzichtig tegenover Rusland. Gazprom loert op de gasvoorraden van dat land. Alhoewel Gazprom zelf zeer grote gasreserves heeft, raken de Russische velden die nu worden ontgonnen stilaan leeg en het zal nog een tijd duren vooraleer nieuwe velden veel opbrengen. Rusland rekent daarom ook wel op het gas van de Kaspische Zee om het Russische project South Stream, een gaspijpleiding naar Centraal- en West-Europa, te voeden. Maar het westerse tegenproject Nabucco wil dat nog veel meer, want dat project zit helemaal zonder gas (behalve het Iraanse, maar dat is om politieke redenen ongewenst).
Aliëv herinnert zich maar al te goed hoe boos Moskou in 1994 reageerde toen zijn vader een akkoord sloot met een westers olieconsortium voor het transport van de Azerbeidzjaanse olie door een pijpleiding via Georgië naar het Turkse Ceyhan. De Russische luchtmacht heeft trouwens in augustus enkele bombardementen in de buurt van de nu in gebruik zijnde pijpleiding uitgevoerd als signaal dat ze niet veraf is. Ook was er ‘toevallig’ die tijd een aanslag op de pijpleiding in Turkije waardoor ze enkele dagen buiten gebruik was.

Onzeker

De VS en de EU geven de indruk niet goed te weten hoe de Russische houding in het conflict en de nasleep ervan te interpreteren. Washington heeft snel het initiatief gelaten aan de EU in hoofde van de Franse president Nicolas Sarkozy.
Moskou gaf alleszins de indruk Sarkozy een succesje te gunnen, maar dan wel een virtueel. Want Rusland heeft net gedaan wat het wou, een lijn trekken in het verlengde van de toespraak die Vladimir Poetin, toen nog president, begin 2007 in München hield. Poetin maakte daar overduidelijk dat de periode Jeltsin voorgoed verleden tijd was, dat Rusland ernstig wil genomen worden als een zeer belangrijke medespeler in de internationale relaties en dat met zijn belangen niet te spotten valt. De uitbreiding van de Navo verder oostwaarts, de Amerikaanse projecten voor een ‘rakettenschild’, de door het westen gesponsorde machtswissels in Georgië en Oekraïne…. Het werd Moskou te veel.

Europese veiligheid

Heeft Poetin, nu als premier, de zaken in die zin geforceerd? Er zijn weinig redenen om aan te nemen dat er daarover in Moskou grote meningsverschillen zouden bestaan. De oligarchen die daar anders over zouden denken, weten maar al te goed hoe het collega Chodorkovsky, die uit eigenbelang een eigen diplomatie ontplooide, verging.
Wat dan met het voorstel van president Dmitri Medvedev om een nieuwe veiligheidsstructuur in Europa op poten te zetten? Ook dat ligt in het verlengde van de toespraak in München. Ze vertrekt bovendien van de vaststelling dat het “proces van Helsinki”, de conferentie van 1975 waaruit de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) is gegroeid, niet werkt.
Het is duidelijk dat Moskou binnen een nieuw kader de kwestie van het rakettenschild en de uitbreiding van de Navo wil stellen. Sarkozy heeft daar snel op gerepliceerd dat er hoe dan ook niets kan gebeuren zonder de volle medewerking van de VS en in eerbied voor de “Atlantische waarden”. Maar Moskou rekent erop dat de relatieve verzwakking van de VS ten gevolge van de financiële crisis en van de moeilijkheden in Irak en Afghanistan, niet zonder invloed blijven op de verhoudingen binnen Europa.

Maar Moskou mag zichzelf niet overschatten. Het feit dat bijna geen enkele staat de erkenning van Abchazië en Zuid-Ossetië volgt, is een diplomatieke tegenslag van formaat. De financiële crisis laat Rusland verre van ongemoeid, er dreigen ernstige moeilijkheden. En Gazprom kijkt aan tegen leeglopende gasvelden terwijl de nieuw te ontginnen velden nog niet klaar zijn.

Een oplossing voor Cyprus

- E. Marescot -

In september 2008 werden de onderhandelingen over de hereniging van Cyprus opnieuw opgestart. Vier jaar geleden, in 2004, waren het de Griekse Cyprioten die het VN-plan hadden afgekeurd terwijl het wel werd goedgekeurd door de Turkse Cyprioten. Het vredesproces was hiermee geblokkeerd. De verkiezing van Demetrios Christofias tot president zou het begin betekenen van een constructieve dialoog tussen de kersverse Grieks-Cypriotische president en Mehmet Ali Talat, zijn Turks-Cypriotische collega.

Sinds begin 2008 is er weer hoop voor een hereniging van het eiland Cyprus waar twee gemeenschappen leven, een Grieks-Cypriotische meerderheid (80%) en een Turks-Cypriotische minderheid (20%). Na decennialange onderhandelingen lijkt er nu eindelijk een reële mogelijkheid te zijn voor een doorbraak en voor een deal over een federale regering.

Tot 1960 heeft het eiland Cyprus nooit zelfbestuur gekend. In 1960 is het onder bepaalde voorwaarden onafhankelijk geworden van Groot-Brittannië. In 1963 mislukte het systeem en stapten de Turks Cyprioten uit de regering. Hierop volgde veel geweld. In 1974 ondernamen enkele Grieks-Cypriotische officieren een poging tot staatsgreep. Zij waren van plan om het eiland te doen aansluiten bij Griekenland. Hierop viel het Turkse leger binnen in Cyprus en zouden duizenden Grieks-Cyprioten worden vermoord. Het Turkse leger bezette daarop zo'n 37% van het grondgebied. Sinds 1983 is Cyprus verdeeld in de Turkse Republiek van Noord-Cyprus, dat enkel door Turkije wordt erkend, en de Republiek Cyprus. Alhoewel het geweld sindsdien grotendeels uit is gebleven, is er altijd discussie blijven bestaan over hoe men de Turkse troepen in Cyprus onder controle kon houden en hoe men de veiligheid van de Turks-Cypriotische minderheid op het eiland kon garanderen.

In 2004 zei 76% van de Grieks-Cyprioten neen tegen het VN-plan voor een hereniging van Cyprus, dat zowel door de Europese Unie als door de Verenigde Staten werd gesteund. Zij wilden toen niet van een compromisakkoord weten en eisten de volledige teruggave van alle gronden die ze hadden verloren aan de Turks-Cyprioten. De voormalige nationalistische en onbuigzame Grieks-Cypriotische president Papadopoulos, die de weigering van de Griekse Cyprioten grotendeels had uitgelokt, had een visie voor een toekomstige staat die niet verenigbaar was met de Turkse belangen. Hij had bovendien een sinistere reputatie als voormalig leider van Griekse milities die hadden gestreden voor een aansluiting bij Griekenland (Enôsis).

De afgelopen vier jaar hebben de Griekse Cyprioten zich gerealiseerd dat de onbuigzame nationalistische politiek niet werkte. Papadopoulos had zijn bevolking voorgehouden dat de Turkse Cyprioten opnieuw aan een regering zouden deelnemen zolang zij maar voet bij stuk zouden houden en het maximum eruit zouden proberen te halen. Hij dacht dat de Turks-Cypriotische regering erg zou verzwakken. In de praktijk werd de Turks-Cypriotische regering echter sterker omdat iedereen zag dat de houding van de Grieks Cyprioten onredelijk was. De Grieks Cypriotische bevolking moest ook constateren dat de Turks-Cyprioten rijker en zelfstandiger aan het worden waren en dat zij in de wereld steeds meer op erkenning konden rekenen.

De Grieks-Cypriotische eisen - de Turkse troepen het eiland doen verlaten, het verkrijgen van enige compensatie voor de verloren gronden en garantie van de veiligheid en stabiliteit op het eiland, realiseren was dus enkel mogelijk door een compromisakkoord te sluiten met de Turks-Cyprioten. En wat zo'n compromisoplossing in de praktijk moet omvatten, is al decennialang in grote lijnen gekend.

Nieuwe hoop op hereniging

De mentaliteitswijziging bij de Griekse Cyprioten werd duidelijk bij de presidentsverkiezingen in februari 2008. Ze stemden voor Demetris Christofias, een linkse politicus die bekend stond als iemand die een compromisoplossing zou nastreven. Demetris Christofias heeft immers altijd een goede verstandhouding met de Turks Cyprioten nagestreefd en is vastbesloten om een onderhandeld compromisakkoord op zijn naam te schrijven.

Een belangrijke man binnen de Turks-Cypriotische gemeenschap, dhr. Ferdi Sabat Soyer, premier van de Turkse Republiek van Noord-Cyprus, leidt een regering die bestaat uit leden van de Turkse Republikeinse Partij (CTP) van president Mehmet Ali Talat. Hierdoor spreken de Turks-Cypriotische onderhandelaars veel meer met één stem. Alhoewel Soyer niet twijfelt aan de goede bedoelingen van Christofias, blijft hij sceptisch over de kansen dat deze nieuwe president de Grieks Cyprioten 'een realistische oplossing' kan doen aanvaarden. Binnen zijn eigen regering zal hij immers een akkoord moeten zien te bereiken met vertegenwoordigers van het onbuigzame nationalistische front.

Ook aan Turks-Cypriotische zijde zullen de onderhandelingen bemoeilijkt worden door allerhande factoren. Turks Cyprus wordt immers van nabij in het oog gehouden door het Turkse leger dat de reële macht in handen heeft. De hoofdcommandant leidt zelfs de politie en de brandweer. De eerste minister wordt door de bevolking 'pasha' genoemd, een titel die doet denken aan de vertegenwoordiger van de sultan in het Ottomaanse Rijk waarvan Noord-Cyprus als een laatste stuk beschouwd zou worden. Het is dan ook logisch dat het Turkse leger het laatste woord zal hebben tijdens de onderhandelen. De Cypriotische kwestie wordt in Turkije immers als een zaak van nationaal belang aanzien. Toen de president van de Turkse Republiek van Noord-Cyprus in januari 2007 de Ledra straat opende, riep de toenmalige stafchef van het leger, Yasar Büyükanit hem op het matje in Ankara en herinnerde hem eraan dat de veiligheid van de republiek Cyprus onder de bevoegdheid van het Turkse leger valt.

De militairen van Ankara zijn nog altijd gekant tegen een oplossing van het Cypriotische probleem. Het plan dat indertijd werd uitgedacht door Kofi Annan wordt door Christofias als verleden tijd beschouwd. President Talat daarentegen vindt het plan nog altijd actueel ook al heeft het aan waarde ingeboet. In het VN-plan was er nl. een akkoord om bepaalde gronden in het Noorden die eigendommen waren van Grieks Cyprioten, en werden afgenomen in 1974, terug te geven of dat er minstens een compensatieregeling zou komen. Sinds 2004 werden velen van deze gronden verkaveld en afgestaan aan Turkse en Britse investeerders. Wanneer men Talat hierover aanspreekt, antwoordt hij: "De Grieken wisten dit toen zij het plan weigerden". Voor vele Grieks Cyprioten blijft deze eigendomskwestie echter een belangrijke rol spelen.

Anderzijds vrezen bepaalde Turks Cyprioten voor een verlies van hun identiteit. Ali Erel, die in het Noorden de Cyprus-EU vereniging voorzit, is erg kritisch. Hij

Ontmoeting in maart tussen de Grieks-Cypriotische president Demetrios Christofias en de Turks-Cypriotische president Mehmet Ali Talat

merkt op dat het grootste gedeelte van de investeringen die op Griekse gronden afkomstig zijn van Turkse ondernemingen en dit met de financiële steun van de Ontwikkelingsbank van Ankara. Hij vindt dat de 'profiteurs' geen enkel belang hebben bij een hereniging van Cyprus.

Maar de grootste twistappel blijft toch de staatsvorm van de toekomstige herenigde Republiek Cyprus. Ankara wil een confederatie van twee staten terwijl het Annan-plan voorzag in een federale republiek Cyprus die was samengesteld uit twee gemeenschappen met gelijke rechten.

Voor de Verenigde Naties en de Europese Unie gaat het hier om een essentieel verschil want een confederatie kan op elke moment door één van de lidstaten worden opgezegd. Een federatie geniet daarentegen van een volledige soevereiniteit. Na hun eerste ontmoeting hebben de presidenten Christofias en Talat een voorlopige verklaring afgelegd: de twee presidenten zouden gesproken hebben over de soevereiniteit binnen de eenheid en over het burgerschap en zouden een principeakkoord bereikt hebben. Beide leiders hebben al laten verstaan dat het akkoord zou bestaan uit een federale staat met twee gemeenschappen, twee zones en twee constituerende delen maar met één internationale identiteit.

Deze termen hebben de nationalisten van het Noorden en de organen van de Turkse geheime diensten binnen de Turkse Republiek van Noord-Cyprus gechoqueerd.

De Grieks Cyprioten willen dat de nieuwe Republiek Cyprus voortleeft als een federatie maar Ankara dringt erop aan dat Turkije de macht blijft die garant staat voor de nieuwe eenheid, wat een absurde situatie zou creëren: een EU-lidstaat zou dan 'beschermd' worden door een staat die momenteel niet kan toetreden tot de Unie. Het is hierdoor evident dat de oplossing van het Cypriotisch probleem afhangt van de situatie in Turkije zelf en van het perspectief voor Turkije om te kunnen toetreden tot de Europese Unie.

Oproep tot solidariteit met de Koerden

Op 19 september jl. lanceerden een aantal vooraanstaande Koerdische intellectuelen uit Turkije een oproep voor onderwijs in het Koerdisch. Zij richtten hun oproep aan dhr. Ban Ki-Moon, secretaris-generaal van de VN, aan dhr. Barosso, voorzitter van de Europese Commissie, dhr. Nicolas Sarkozy, president van Frankrijk en voorzitter van de Europese Raad, mevr. Carol Bellamy, directeur van UNICEF en aan mevrouw Nancy Pelosi, voorzitter van het Amerikaanse Huis van Afgevaardigden.

25 miljoen Koerden in Turkije hebben geen recht op onderwijs in hun moedertaal. Vormt deze situatie geen hoon voor de mensheid?

Wij veronderstellen dat u vertrouwd bent met de algemene politieke omstandigheden waarin de Koerden van Turkije gedwongen zijn te leven en dat u deze zaak van nabij opvolgt.
Bijna 25 miljoen Koerden leven binnen de grenzen van Turkije. Ondanks hun grote aantal is het spreken van het Koerdisch zo goed als verboden in Turkije en is een inbreuk op dit verbod erg riskant. Het gebruik van het Koerdisch is officieel en ten strengste verboden in het kader van het openbaar onderwijssysteem. Sinds 2000 werden enige minieme veranderingen aangebracht als gevolg van de politieke inspanningen van de Koerden en van de positieve houding van de Europese Unie. Toch kunnen deze stappen van de

Koerdische les in Diyarbakir (Foto: Nick Hannes)

koerd kaft - nr. 45 05-11-2008 12:40 Pagina 2

COLOFON

DE KOERDEN

Het tweemaandelijks tijdschrift van het Koerdisch Instituut vzw te Brussel - door het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap erkend als beweging in het kader van het decreet op het sociaal-cultureel volwassenenwerk - biedt een politiek onafhankelijke blik op de huidige situatie van de mensen- en volkerenrechten in het Midden-Oosten, Eurazië en de Kaukasus en tevens op hun geschiedenis en cultuur.

Bijdragen van derden vertegenwoordigen niet per definitie de visie van de redactie.

Koerdisch Instituut vzw
Bonneelsstraat 16, 1210 Brussel - België
Tel.: 0032/(0)2.230.89.30
Fax.: 0032/(0)2.231.00.97
E-mail: kib@skynet.be
Website: http://www.kurdishinstitute.be

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER
Derwich M. Ferho

EINDREDACTIE
Lieve Driesen

COVERFOTO
Nick Hannes

INHOUDELIJKE REDACTIE
Derwich M. Ferho

REDACTIECOMITE
Ludo De Brabander, Isabelle De Keyser, Chris Den Hond, Lieve Driesen, Derwich M. Ferho, Nick Hannes, Paul Vanden Bavière, Carla Van Os

WERKTEN VERDER MEE AAN DIT NUMMER
Freddy De Pauw, Elisabeth Marescot, Orhan Miroglu, Jean-François Pollet, Leyla Tekin, Vladimir Van Wilgenburg

OPMAAK
Nevelland

DRUKKERIJ
Nevelland

OPLAGE
1000

JAARABONNEMENT
Maak 25 euro (België) over op rekeningnummer: 001-2068530-81 (België) of 30 euro op gironummer 9030392 (Nederland) met vermelding 'jaarabonnement De Koerden'

LOS NUMMER
5 €

Dit blad wordt uitgegeven met de steun van de Vlaamse Gemeenschap, afdeling sociaal-cultureel werk.

INHOUDSOPGAVE

4-7 **Turkije. De lange mars naar erkenning van de Koerden**

8-10 **Fragiele wederopbouw aan de grenzen van Turkije**

11-13 **Een gesprek met de ontslagen burgemeester Abdullah Demirbas.**
Nog steeds geldt: De beste Koerd is een dode Koerd

14-15 **Wanneer de Turkse staat volhardt**

16-18 **Koerden zijn Turkse staatspolitiek beu**

19 **Sluitingszaak van DTP**

20-21 **Komt er nog een oorlog tegen Iran?**

22-23 **Nieuwe bevroren kwestie?**
Georgische crisis laat diepe kloven na

24-25 **Een oplossing voor Cyprus**

26-27 **Onderwijs in het Koerdisch in Turkije.**
Wij roepen u op om zich solidair te verklaren met de Koerden

28 **Agenda**

Turkse regering nauwelijks hervormingen genoemd worden daar ze nog niet in de praktijk werden gebracht.

De huidige stand van zaken: het spreken van het Koerdisch, het publiceren in het Koerdisch en andere culturele manifestaties worden door de autoriteiten als illegale politieke activiteiten beschouwd en worden bijgevolg voorwerp van vervolging en bestraffing door het wettelijk systeem. De Turkse wetgeving, en de grondwet in het bijzonder, bevatten vele paragrafen die het gebruik van het Koerdisch helemaal verbieden of erg beperken. Onwettig gedrag en een algemene mishandeling van de burgers door de politie en het militaire personeel zijn bijna routinehandelingen geworden van de Turkse staat. Artikel 3 van de huidige Turkse grondwet stelt: “De taal van de staat Turkije is het Turks”, en het volgende artikel verbiedt elke suggestie om enige verandering te brengen in artikel 3. Artikel 42 zegt: “Geen andere taal dan het Turks kan als moedertaal aan de Turkse burgers door de Turkse onderwijsinstellingen worden onderwezen”, een artikel dat duidelijk het Koerdisch op de scholen verbiedt. Het blijkt dat de grondwet het grootste obstakel vormt voor het gebruik van het Koerdisch.

Wij willen wat van uw tijd vragen om het wetenschappelijk bewezen kritieke belang van de moedertaal in de vorming van een mensenleven aan u uit te leggen. Dit is geen onbekend feit voor u, daar zijn we van overtuigd. Turkije is een kandidaat-lidstaat van de Europese Unie en in een aantal internationale akkoorden neemt het concept van de moedertaal een belangrijke plaats in. Deze akkoorden zijn de zgn. Criteria van Kopenhagen, zoals die werden geformuleerd door de EU, de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens van de VN, het VN-Verdrag over Economische, Sociale en Culturele Rechten, het OVSE-akkoord, verschillende UNICEF-akkoorden en het Internationaal Akkoord in Strijd tegen Racistische Misdaden.

Maar ondanks het feit dat Turkije al deze internationale akkoorden en documenten heeft ondertekend, maakt de staat Turkije nog altijd bezwaar tegen de opname van het Koerdisch in het officiële onderwijssysteem. Turkije is deze internationale akkoorden flagrant aan het negeren en spijtig genoeg tekenen noch de andere landen die het verdrag hebben ondertekend, noch de relevante instellingen, noch de organisaties protest aan om de aandacht van Turkije voor deze zaak te verkrijgen. Dit alleen al is een duidelijke paradoxale en onethische situatie waarover het Koerdische volk terecht ontdaan is. Ons volk verzet zich tegen het onderdrukkend beleid van Turkije dat de niet-Turkse en niet-islamitische volkeren wil assimileren en claimen waar zij recht op hebben. We verwachten uw steun in dit proces. Meer bepaald vragen wij dat het Koerdisch naast het Turks erkend wordt als officiële taal van de Republiek Turkije, en dat dit zo ook wordt gesteld in de grondwet, en dat het Koerdisch in het officiële onderwijssysteem van Turkije wordt opgenomen. Wij verwachten van u dat u uw invloed op Turkije zal aanwenden opdat zij deze maatregelen zullen implementeren.

Met de meeste hoogachting,

Rojan Hazim, auteur, voorzitter van de Taal- en Onderwijscommissie van het Nationaal Congres van Koerdistan.
Derwich Ferho, voorzitter van het Koerdisch Instituut te Brussel
Fehmi Balayî, voorzitter van het Koerdisch Instituut in Duitsland
Huseyin Kheliqi, voorzitter van het Koerdisch Instituut te Stockholm
Dr. Zaradachet Hajo, voorzitter van de Koerdische PEN
Nizamettin Toguç, voorzitter van Kon-Kurd en voormalig lid van het Turks parlement voor DEP
De Koerdische Onderwijzersvereniging
De Koerdische Federatie van Alevi Verenigingen
De Federatie van Yezidi Verenigingen
De Islamitische Gemeenschap van Koerdistan

Ahmet Kahraman, auteur
Ali Yigit, voormalig lid van het Turks parlement voor DEP
Amed Tigris, auteur
Evdila Dirêj, auteur
Feleknas Uca, lid van het Europees Parlement
Haydar Işik, auteur
Helin Baba, lid van het Parlement van de Staat van Berlijn
Huseyin Kartal, auteur
Kazim Baba, onderwijzer
Medeni Ferho, auteur
Mehmet Şahîn, auteur
Mirhem Yigit, auteur
Nesimi Yaman, dichter
Dr. Remzi Kartal, voormalig lid van het Turks Parlement voor DEP
Serhat Bucak, advocaat en auteur
Şemsettin Ahmet Aktaş, auteur
Şoreş Reşi, auteur
Prof. Dr. Şeyhmus Güzel, auteur
Zübeyir Aydar, advocaat, voormalig lid van het Turks Parlement voor DEP